

Ἡ ΓΕΝΕΣΙΣ ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

Δὲν ὑπάρχει ἴσως ἄλλο πρόβλημα δυσχερέστερον ἢ ὅταν πρόκειται νὰ ὀρίσῃ τις πότε συνετελέσθη ἱστορικὸν γεγονός μὴ παραχθὲν διὰ μιᾶς, ἀλλὰ κατὰ μικρὸν προκύψαν ὡς τελικὴ φάσις μακρῆς καὶ ἀδικόπου ἐξελιξέως, καθ' ἣν συγχέονται τὰ ὅρια τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ παρόντος. Οὔτε τὴν πρώτην ἐπερχομένην μεταβολὴν δύναται τις νὰ δεχθῆ ὡς τέρμα τῆς προτέρας καταστάσεως καὶ ἀρχὴν τῆς νέας, διότι καὶ οὐδέποτε μένει ὅλως ἀμετάβλητον τὸ παρὸν, καὶ πλείσται τῶν ἐπερχομένων μεταβολῶν δὲν δύναται νὰ ἐκληρωθῶσι μετὰ μείζονος λόγου ὡς παθολογικὴ τῆς παρούσης καταστάσεως ἀλλοίωσις ἢ ὡς φυσικὴ τῆς ὑπάρξεως αὐτῆς συνέπεια· οὐτ' εὐλόγον εἶνε πάλιν νὰ μὴ ἀναγνωρίσῃ τις τὸ νέον καθιστώσ ὡς ὑπάρχον εἰμὴ μετὰ τὴν τελείαν ἐξαφάνισιν τοῦ παρελθόντος, διότι καὶ πολὺ πρό αὐτῆς ἡ νέα κατάστασις ἀποβαίνει μυριάκις ἐπικρατεστέρα τῶν περιωζομένων λειψάνων τῆς προτέρας.

Διὰ τοῦτο δι' ἐνὸς μέσου μόνον δύναται τις ἐν ταιαύτῃ περιπτώσει νὰ ἐπιτύχῃ εἰ καὶ μετὰ τινος ἀνθαιρεσίας τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος, ὅταν δηλαδὴ μεταξὺ τῶν πολλῶν συντελεστικῶν τῆς μεταβολῆς γεγονότων ἀνεύρῃ τι, ὅπερ δὲν παρήγαγε μὲν ἀμέσως τέλειον τὸ νέον καθιστώσ, ἀλλ' ὅπωςδὴποτε ἠλλοίωσε τὸ παρελθὸν ὀλοσχερῶς καὶ παρήγαγε τοὺς κυριωτέρους τῆς νέας καταστάσεως ὄρους, ὡς ὅταν λαμβάνωμεν ὡς ἀρχὴν καὶ τέλος τῆς ἡμέρας τὴν ἀνατολὴν καὶ τὴν δύσιν τοῦ φωτοδότου ἡλίου, ἀφοῦ ἄλλως ἀδύνατον εἶνε νὰ ὀρίσθῃ κατὰ ποῖον δευτερόλεπτον λήγει τὸ φῶς τῆς ἡμέρας καὶ ἀρχεται τὸ σκότος τῆς νυκτός. Κατὰ τοῦτον λοιπὸν τὸν τρόπον μόνον δύναται ἴσως νὰ δοθῇ ἀπάντησις εἰς τὸν ἐρωτῶντα πότε πρέπει νὰ θεωρηθῆ ὡς ἀπονεκρωθεῖσα ἡ ἀρχαία ἐλληνικὴ γλῶσσα, ἰδοῦσα δὲ κατὰ πρῶτον τὸ φῶς τῆς ζωῆς ἡ νέα· διότι ἄλλως ἂν θελήσῃ τις νὰ λάβῃ ὡς ἀρετηρίαν τὴν πρώτην τοῦ πρώτου νεοελληνικοῦ ἰδιώματος ἐμφάνισιν ἢ τὴν τελείαν ἐξαφάνισιν παντὸς ἔχους τῆς ἀρχαίας, οὐδὲν ἔτι δύσκολον νὰ ἀνεύρῃ τὴν ἀρχὴν τῆς γλώσσης τῶν κλεφτῶν τῶν Ἀγρᾶφων ἐν αὐτοῖς τοῖς στίχοις τοῦ Ὀμήρου ἢ νὰ πιστεύσῃ ζῶσαν τὴν ἀρχαίαν καὶ καθ' ὃν χρόνον ἐγράφετο τὸ Ταξίδι τοῦ κ. Ψυχάρη.

Πόσον συγκεκριμένα εἶνε τῶν δύο γλωσσικῶν περιόδων τὰ ὅρια ἀποδεικνύει κάλλιστα τὸ γεγονός ὅτι ἐπ' ἐσχάτων γλωσσολόγος ἰκανώτατος καὶ πρὸς

τὸ ζήτημα τὰ μάλιστα ἐξοικειωμένος, ὁ κ. Χατζηδάκης δὲν εἰδίσατο ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ γερμανιστὶ ἐκδοθείσῃ Εἰσαγωγῇ εἰς τὴν νεοελληνικὴν γραμματικὴν (σελ. 32) νὰ κηρύξῃ πᾶσαν λύσιν τοῦ ζητήματος ὅλως ἀδύνατον, ἀρκούμενος νὰ εἴπῃ μόνον ὅτι ἡ μετάβασις ἐκ τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς εἰς τὴν νέαν ἐγένετο πρὸ τοῦ ἐνδεκάτου μετὰ Χριστὸν αἰῶνος. Οἱ τολμήσαντες νὰ ὀρίσωσιν ἀκριθέστερον τὸν χρόνον τοῦτον διαφωνοῦσι πρὸς ἀλλήλους τοσοῦτον, ὥστε ἄλλοι μὲν ἀνευρίσκουσι τὴν ἀρχὴν τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης ἐν αὐτῇ τῇ διαλέκτῳ τῶν ὀμηρικῶν βραψιδῶν, ὡς ὁ Ἰλγην καὶ ὁ Φωριέλ, ἄλλοι ἐν χρόνοις ὄχι παλαιότεροις τοῦ δευτέρου πρὸ Χριστοῦ αἰῶνος, ὡς ὁ Κοραῆς, καὶ ἄλλοι τέλος δὲν ἀναγνωρίζουσι τὴν κυριαρχίαν τῆς νεοελληνικῆς πρὸ τοῦ δεκάτου μετὰ Χριστὸν αἰῶνος, ὡς ὁ Ψυχάρης. Ἔτεροι πάλιν τόσον μικρὸν θεωροῦσι τὸ χάσμα μεταξὺ τοῦ Ὀμήρου καὶ τῆς Δωδεκαδελτου τῆς ἐν Κρήτῃ Γόρτυνος ἀφ' ἐνός καὶ τοῦ Ἐρωτοκρίτου καὶ τῆς διαλέκτου τῶν Τραπεζουσιῶν καὶ τῶν Καισαρέων ἀφ' ἐτέρου, ὥστε οὐδαμῶς ἀμφιβάλλοντες ὅτι ὑπεραρκεῖ νὰ πληρώσῃ αὐτὸ ὁ ὄγκος τοῦ ὑπερτροφικοῦ αὐτῶν ὑπὲρ τῶν πατριῶν ἐνθουσιασμοῦ κηρύττουσι μεγαλοφῶνως ὅτι μία καὶ μόνη ὑπάρχει ἐλληνικὴ γλῶσσα ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τῆς σήμερον ἀθάνατος ἐπ' αἰῶνας αἰῶνων ἐπιζῶσα, καὶ ὅτι ἡμεῖς οἱ μόνις ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν ὑπὸ τὴν πίεσιν τοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ δι' ὀλίγων τινῶν βδελυρῶν λείξειδιον, οἶα τὰ νὰ καὶ θὰ καὶ ἄς καὶ δέν, διασφείραντες τὴν πάγκαλον τῶν ἡμετέρων προγόνων φωνὴν ἠδυναμέθα τὴν ξύστραν μόνον γενναίως πῶς χειριζόμενοι νὰ ἀποκτήσωμεν γλῶσσαν θαυμασίας κλασικῆς ἀρχαιοπρεπείας ἀποστίλθουσαν.

Ὅσονδὴποτε παράδοξοι ὅμως καὶ ἂν φαίνονται πολλοὶ τῶν τοιοῦτων ἰσχυρισμῶν, πρέπει νὰ δεχθῆ τις ὡς βέβαιον ὅτι οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν εἶνε ὅλως ἀδικαιολόγητος, διότι ἀληθῶς πολλὰ μὲν τῶν ἐν τῇ νέᾳ ἐλληνικῇ ἐπικρατούμεν γλωσσικῶν φαινομένων ἀνεφάνησαν ἐνῶ ἤδη ἔζη καὶ ἤμαρζεν ἡ ἀρχαία, ἐνῶ ἀφ' ἐτέρου πλείστα ἰδιώματα τῆς ἀρχαίας ἀμετακλήτως εἰς θάνατον καταδικασθέντα διετηρήθησαν αἰῶνας ὀλοκλήρους μετὰ τὴν ἐπικράτησιν τῆς νέας ἢ καὶ μέχρι τῆς σήμερον ἀκόμη. Μικρὰ λοιπὸν ὑπερτίμησις τῆς σημασίας τούτων ἢ ἐκείνων δύναται εὐκόλως νὰ μετακινήσῃ τὰ γλωσσικὰ ὅρια μίαν γλιετηρίδα καὶ πλέον ἐμπρὸς ἢ ὀπίσω. Οὕτω λ. γ. τὸ δασὺ πνεῦμα ἦτο ἐν μέρει ἠφανισμένον ἤδη ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Ἀλκαίου καὶ τῆς Σαπφούς, τὸ ΟΥ προέφερον ὡς μονόφθογγον οὐ ἀντὶ διφθόγγου οὐ αὐτὰ τὰ γαῖλη τοῦ Αἰσχύλου καὶ τοῦ Σοφοκλέους, τὸ ΕΙ ἐγένετο ἐπ' αὐτοῦ ἴσως τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, τὸ δὲ αἰ προέφερον οἱ Βοιωτοὶ ὡς ε ἤδη ἐπ' αὐτοῦ τοῦ Ἐπαμεινώνδου. Καὶ ὅμως τὸ υ καὶ τὸ οἰ κατὰ τὴν γενικῶς ἐπικρατοῦσαν παρὰ τοῖς γλωσσολόγοις γνώμην δὲν ἐξωμοιώθησαν πρὸς τὸ ε εἰμὴ μόνις μετὰ τὴν δεκάτην μ. Χ. ἐκατονταετηρίδα (1), τὰ δὲ καὶ σήμερον σωζόμενα ξουράφι,

(1) Μόνος ὁ Ψυχάρης καθ' ὅσον γνωρίζω ἐξέφρασεν ἐσχάτως ἀμφιβολίαν περὶ τούτου ἐν Etudes d. phil. néo-Grecque σελ. IX.

φρούρα, χροσός, λαθούρι, κιορὰ καὶ πολλὰ ἄλλα εἶνε ζῶντα μαρτύρια τῆς διαφορῆς τῆς ἀρχαίας γλώσσης φθολογικῆς κατασκευῆς, δεικνύοντα πόσον ἄδικον εἶγεν ἡ πρεσβύτερα τῶν καθ' ἡμᾶς Ἑλλήνων γενεὰ ἢ μετὰ τυφλοῦ φανατισμοῦ τὴν γνησιότητα τῆς καθ' ἡμᾶς προφορᾶς τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης ὑποστηρίζασα καὶ κατατάξασα τὸν Ἑρασμὸν εἰς τὴν αὐτὴν κατηγορίαν μετὰ τοῦ Φαλμεράιερ. Καὶ αὐτὸ δὲ τὸ ἐν παναρχαίοις χρόνοις ὑπὸ τῶν Ἰωνῶν καὶ τῶν Ἀθηναίων εἰς ἡ τραπὲν μακρὸν α δὲν ἠδυνήθη ἡ καθολικὴ ἐπικράτησις τῆς ἀττικῆς διαλέκτου νὰ ἐξαφανίσῃ ὅλοσχερῶς μέχρι τοῦδε, ἀλλὰ καὶ σήμερον ἀκόμη λέγεται ἐνιχυρῶ σαμιὰ ἀντὶ σημαία, πνοὰ καὶ ἀκούα ἀντὶ πνοή καὶ ἀκού, ὁ Ἀῖμος, ἡ Δαματρία⁽¹⁾. Τοῦδ μήνης, τοῦδ ἀόφτυρες ἐλέγετο ἤδη κατὰ τὸν Γ' π. Χ. αἰῶνα· ἀλλ' ὅμως καὶ σήμερον οἱ Χῖοι καὶ ἄλλοι ὄχι ἐπίτηδες ἀρχαίζοντες, ἀλλὰ τὴν πατροπαράδοτον γλῶσσαν λαλοῦντες λέγουσι τὰς ἐκκλησιαστικὰς, τὰς λαμπάδας, τὰς κορυφὰς, τὰς τέχνας, τὰς νύχτας, τὰς αὐλάς κτλ., οἱ δὲ παρὰ τὸν Εὐξείνιον Πόντον οἰκοῦντες Ἑλληνες διασώζουσι τὰ δικατάληκτα ἐπιθετα, ὡς ἡ περιέρτος, ἡ ὑπερήφανος, ἡ κακόνρωμος, ἡ φρόνιμος, ἄτινα ἤρξαντο μεταβαλλόμενα εἰς τρικατάληκτα ἀπ' αὐτῶν τῶν χρόνων τοῦ Δημοσθένους. Ὡσαύτως ἐνῶ τινὲς τῶν Ἑλλήνων σχεδὸν μετέβαλον εἰς ἀκλιτὰ τὰ ὀνόματα λέγοντες οἱ καλοὶ τοὺς καλοί, οἱ ἀνθρώποι τὸ ἀνθρώποι, ἄλλοι διέσωσαν μέχρι τοῦδε τὰς γενικὰς τοῦ ταμίου, τοῦ στρατιώτου, τοῦ ληστοῦ, ἢ τὰς προστακτικὰς κοιμέθητι, τιμέθητι, σείσου, τρέβηξον, κόψου. Δύο σχεδὸν αἰῶνας πρὸ Χριστοῦ ἀνεράνησαν καὶ ἀλλαγῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐν Λακωνίᾳ ῥηματικοὶ τύποι ὡς παρείληφαν, διατετέλεκαν, πεποιήκαν, βραδύτερον δὲ καὶ ἐπιτηθεύσου, κυριεύου, ποιήσου, θέλου, κατοικοῦν, ἐν Μάνῃ ὅμως καὶ ἀλλαγῶν δὲν ἐξέλιπον ἀκόμη τὰ ἔχουσι, φεύγουσι, κρούουσι, ἐπήρασι, ἐπιάσασι, σκοτώσασι. Τὰ παραδείγματα δὲ ταῦτα δὲν εἶνε ἢ ὀλίγα ἐκ τῶν παμπόλλων, ἄτινα δύναται πᾶς τις νὰ εὕρῃ ἀνοίγων οἰανδήποτε τῶν νεωτέρων γραμματικῶν, ἀκοῦσι δὲ κάλλιστα νὰ καταδείξωσι πόσον μέγας εἶνε ὁ κίνδυνος νὰ καταχθῶσι μετὰ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ὁ Ψελλός καὶ ὁ Μαλαλᾶς ἢ μετὰ τῶν νεωτέρων ὁ Πολύβιος καὶ ὁ Ἀριστοτέλης.

Διὰ τὸν κίνδυνον τοῦτον βεβαίως συμβαίνει ὥστε ὁ μὲν Χατζηδάκης δὲν τολμᾷ, ὁ δὲ Ψυχάρης δὲν θέλει νὰ θέσῃ τὴν ἀρχὴν τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης ἀνωτέρω τοῦ δεκάτου μετὰ Χριστὸν αἰῶνος, καίτοι ἀμφότεροι ἀνευρίσκουσιν ἅπαντα ἕως τὰ χαρακτηριστικὰ αὐτῆς ἰδιώματα εἰς χρόνους πολὺ παλαιότερους. Εἰς τὴν ἀπὸ μακροῦ ὑφισταμένην ἐριδα μεταξὺ τῶν διακεκριμένων τούτων λογίων δὲν εἴμεθα εὐτυχῶς ἠναγκασμένοι νὰ ἀναμιχθῶμεν· πιστεύομεν δὲ μᾶλλον ὅτι ἐὰν ἀνεύρωμεν ἐν παλαιότεροις χρόνοις γλωσσικὸν φαινόμενον διὰ μιᾶς ὁλό-

(1) Τὰ παραδείγματα ταῦτα καὶ τὰ πλεῖστα τῶν ἄλλων ἐνταῦθα μνημονευομένων ἐλήφθησαν ἐκ τῆς Εἰσαγωγῆς εἰς τὴν νεοελληνικὴν γραμματικὴν τοῦ Χατζηδάκη.

κληρον τὴν κατασκευὴν τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης μεταλλάξαν καὶ ἀκολούθως πλείστας καὶ ριζικωτάτας ἀλλοιώσεις ἐν αὐτῇ προκαλέσαν καὶ τοῦτο δεγθῶμεν ὡς τὴν πρώτην ἀρχὴν τῆς νέας γλωσσικῆς περιόδου, οὐδεὶς θὰ ἰσχυρισθῆ πλέον ὅτι ἡ νεοελληνικὴ γλῶσσα δὲν παρήχθη πρότερον ἢ μόλις ὅτε ὁ πατριάρχης Μιχαὴλ ὁ Κηρουλάριος ἠπέλει τὸν αὐτοκράτορα Ἰσαὰκ τὸν Κομνηνὸν λέγων ἐὼ σ' ἐκτίσα, φούρνε, ἐὼ ἴνα σε χαλάσω, καὶ ὅτι δὲν δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς νεοελληνικὴ ἡ γλῶσσα τῶν ἐν τῷ Ἰπποδρόμῳ ἐπιπορεῖς, γαῖδαρε φωνησάντων πρὸς τὸν Ἰουστινιανόν.

Τοιοῦτον φαινόμενον νομίζομεν ὅτι ὑπῆρξεν ἡ ἀρξαμένη μὲν ἐν τέλει τοῦ πρώτου συντελεσθεῖσα δὲ κατὰ τὸν δεύτερον καὶ τὸν τρίτον μετὰ Χριστὸν αἰῶνα μεταβολὴ τῆς ποιότητος τοῦ τόνου τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης. Βεβαίως δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι εἰς πολλοὺς τῶν ἀναγνωστῶν τῆς Ἑστίας θὰ προξενήσῃ τὴν μεγίστην τῶν ἐκπλήξεων ὁ τοιοῦτος ἰσχυρισμός, διότι οὐδέποτε θὰ ἐφαντάσθησαν ὅτι τὰ οὐτιδανὰ ἐκεῖνα σημεῖα τὰ δίκην παρασίτων ἐπὶ τῶν γραμμάτων προσκεκολλημένα ἠδύνατο νὰ καταστρέψωσι μίαν ὁλόκληρον γλῶσσαν καὶ ἐκ τῶν ἐρειπίων αὐτῆς νὰ δημιουργήσωσι νέαν, ἀφοῦ τοσοῦτον μικρὰ σημασία ἀποδίδεται εἰς αὐτὰ, ὥστε ὡς τῶν σχολαστικῶν μόνον ἐντύρημα θεωρεῖται ἡ λεπτολόγος περὶ αὐτὰ μελέτη, δὲν ἔλειψαν δὲ παρ' ἡμῖν λόγοι ἀνδρῶν νὰ προτείνωσι καὶ τὴν κατάργησιν ἀκόμη πάντων ἢ τοῦλάχιστον τινῶν ἐξ αὐτῶν. Ἠκούσαμεν μάλιστα ὅτι οὐδ' ὁ Ἑλλην διδάσκαλος ἀλλαδαπῆς ἡγεμονίδος μανθανούσης ἐλληνικὰ καὶ ἀγανακτούσης διὰ τὴν δυσκολίαν τῆς ἐκμαθήσεως τῶν ὀξυτόνων καὶ τῶν περισπωμένων, ἐρωτώσης δὲ διὰ τί δὲν καταργοῦνται τὰ ὄγληρα ταῦτα ζιζάνια, οὐδ' αὐτὸς κατῴρθωσε νὰ εὕρῃ οὐδεμίαν δι-καιολογίαν τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν, καίτοι ἐξ εὐλαθείας πρὸς τὴν παράδοσιν τῶν παλαιότερων διδασκάλων ἐνόμιζε πάντοτε ἰερὸν χρέος τὴν ἀκριβῆ διδασκαλίαν τῶν περὶ τοῦ τוניσμοῦ κανόνων.

Εἰς τὸ ἀπόρημα τῆς σεπτῆς μαθητρίας ἐκεῖνον δὲν εἶνε καιρὸς νὰ δώσωμεν ἀπάντησιν ἐπὶ τοῦ καιρότος, πιστεύομεν ὅμως ὅτι ἐν τοῖς ἐφεξῆς θὰ ἀποδειχθῆ εἰς ἀνεπίδεκτον ἀμφισβητήσεως τρόπον ὅτι τὰ ἀδικως περιφρονούμενα μικρὰ ταῦτα ὄντα ἦσαν ἀληθῶς ἰκανὰ νὰ παραγάγωσι τὴν μεγίστην ταύτην γλωσσικὴν ἀναστάτωσην καὶ μόνον ταῦτα δικαιοῦνται νὰ ἔχωσι τοῦ μεγάλου κατορθώματος τὴν δόξαν. Εἶνε γνωστότατον καὶ περιττὸν νὰ ἀποδειχθῆ ἐνταῦθα ὅτι ὁ τόνος τῆς ἀρχαίας γλώσσης ἦτο ὅλος διάφορος τοῦ εἰς ἡμᾶς γνωστοῦ, ἦτοι ὅτι ἡ τονιζομένη συλλαβὴ δὲν ἀπηγγέλλετο διὰ φωνῆς ἐντονωτέρας ἢ αἰ ἄτονου, ὡς συμβαίνει παρ' ἡμῖν, ἀλλ' ἡ φωνὴ οὕσα ἐξ ἴσου ἐντονος καθ' ἀπάσας τὰς συλλαβὰς τῆς λέξεως διέφερε μόνον κατὰ τὸ μουσικὸν αὐτῆς ὕψος, ἦτοι κατὰ μὲν τὴν ἀπαγγελίαν τῆς τονιζομένης συλλαβῆς ἡ φωνὴ ἐγίνετο ὀξυτέρα, κατὰ δὲ τὰς ἀτόνους βαρυτέρα. Τοιοῦτος τόνος δὲν δύναται νὰ μὴ εἶνε καθ' ὁλοκληρίαν ἐξηρητημένος ἐκ τοῦ χρόνου τῶν συλλαβῶν, διὰ τοῦτο δὲ οἱ ἀρχαῖοι Ἑλληνες δὲν ἠδύναντο νὰ τονίζωσιν ἐλευθέρως οἰανδήποτε

ποτε ἐκ τῶν τριῶν τελευταίων συλλαβῶν τῆς λέξεως, ὅπως ἡμεῖς, ἀλλ' ἐὰν ἡ λήγουσα μακρὰ οὕσα ἀπῆται πολὺ παρατεταμένον χρόνον, ὅπως ἀπαγγελλῆ, ἠναγκάζοντο νὰ καταδιβάξωσι τὸν τόνον πλησιέστερον πρὸς τὸ τέλος τῆς λέξεως. Τόνος λοιπὸν τοσοῦτον ἐξηρητημένος ἐκ τῆς μακρότητος καὶ τῆς βραχύτητος τῶν συλλαβῶν, ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ ὑπάρξῃ, ὅπου δὲν ἐπέτρεπον ἐκεῖναι, ἦτο κατ' ἀνάγκην ὅλως δευτερευούσης σημασίας· διὰ τοῦτο δὲ ἐν τῇ κατασκευῇ τῶν στίχων δὲν ἠδύναντο νὰ ληρθῆ ὡς βᾶσις τῆς ῥυθμοποιίας αὐτός, ἀλλ' αἱ μακρὰ καὶ βραχεῖαι συλλαβαί, ὥστε πλείστακις συνέβαιναν αἰ μὲν κατέχουσαι τὴν σημαντικωτέραν θέσιν ἐν τῷ ῥυθμῷ τοῦ στίχου συλλαβαί, ἦτοι αἰ ἄρσεις τῶν ποδῶν, νὰ εἶνε ἄτονου, αἰ δὲ δευτερεύουσαι νὰ ἔχωσι τόνον. Ἡμεῖς λοιπὸν σήμερον ἐὰν θελήσωμεν νὰ ἀπαγγεῖλωμεν ἀρχαίους ἐλληνικοὺς στίχους ἀκολουθοῦντες τὴν ῥυθμικὴν αὐτῶν κατὰ πόδας διαίρεσιν, ἀναγκάζομεθα νὰ παραβλέπωμεν τὸν τόνον ὁλοτελῶς, ὥστε ὁ ἀκούων δὲν ἐννοεῖ τίνας λέξεις ἀπαγγέλλομεν· ἐὰν δὲ τὸναντίον ἀπαγγεῖλωμεν τὰς λέξεις, ὅπως εἶνε τονισμένοι, οὐδεὶς θὰ ἐνόησῃ ὅτι ἀπαγγέλλομεν στίχους καὶ ὄχι πεζὸν λόγον. Οἱ ἀρχαῖοι ὅμως ἠδύναντο ἄνευ οὐδεμιᾶς δυσκολίας καὶ τὴν ῥυθμικὴν κατὰ πόδας διαίρεσιν νὰ ἀκολουθῶσι, καὶ τὸν τόνον νὰ διατηρῶσι πανταχοῦ, διότι δὲν ἐτόνιζον τὰς λέξεις, ὅπως ἡμεῖς, ἀλλ' ὅλως διαφόρως. Ὁ ἐντατικὸς δὲ τόνος πάλιν καταστρέφει τὴν διαφορὰν τοῦ χρόνου τῶν συλλαβῶν, διότι ἕνεκα τῆς μεγαλητέρας ἐντάσεως, μετ' ἧς προφέρεται ἡ τονιζομένη συλλαβὴ, καθίσταται πολὺ ὑπερτέρα τῶν ἀτόνων, αἵτινες ἐξ ἀνάγκης ἐξισοῦνται πρὸς ἀλλήλας ὑπὸ τὸ βάρος αὐτῆς. Ἐὰν μάλιστα ἡ ἰσχύς τοῦ ἐντατικοῦ τόνου εἶνε μεγάλη, αἰ ἄτονου συλλαβαί τοσοῦτον πιέζονται ὑπὸ τῆς ὑπεροχῆς τῆς τονιζομένης, ὥστε πολλάκις παύουσι νὰ ὑφίστανται ὡς συλλαβαί, διότι τὸ φωνητικὸν συνθλιβόμενον μεταξὺ συσφιγγομένων συμφώνων ἐξαφανίζεται, ὅπως συμβαίνει ἐν ταῖς σημεριναῖς διαλέκτοις τῆς βορείου Ἑλλάδος, ἐν αἷς τὸ σκυλλί προφέρεται σκλί, ὁ θυμὸς θυμός, ὁ ἄδικος ἄδκου, τὸ βουκέντρι φκέντρο καὶ ὁ Χριστὸς Χστὸς ἢ Κστὸς.

Ἐννοεῖται εὐκόλως ὅτι οὐδὲν γλωσσικὸν φαινόμενον καθολικώτερον τῆς τοιαύτης ἀλλαγῆς τοῦ ποιῶ τοῦ τόνου δύναται νὰ ὑπάρξῃ, διότι οὐδεμία λέξις ὑπάρχει ἄνευ τόνου, ἐπομένως δὲ οὐδεμία δύναται νὰ μείνῃ ἐντελῶς ἀμετάβλητος μετ' αὐτὴν. Τοιοῦτον δὲ γλωσσικὸν φαινόμενον θὰ ἦτο εὐλογον καὶ μόνον ἕνεκα τῆς ἀπολύτου ταύτης καθολικότητος αὐτοῦ νὰ ληρθῆ ὡς χρονολογικὴ ἀφετηρία τῆς νέας γλωσσικῆς περιόδου, καὶ ἂν ἀκόμη αἰ ἐξ αὐτοῦ συνέπειαι δὲν ἦσαν πολὺ σπουδαῖαι. Ἀλλ' ὅμως οὐδὲν ἄλλο θὰ εὕρεθῃ προκαλέσαν οὔτε περισσώτερας οὔτε σπουδαιότερας ἀναστατώσεις ἐν τῇ κατασκευῇ τῆς γλώσσης. Ἄρα τῇ ἐπικρατήσει τοῦ νέου τוניσμοῦ ὁλόκληρον τὸ σύστημα τῆς ἀρχαίας μετρικῆς ἐπαυσεῖν ἔχον τὰ στοιχεῖα τῆς ὑπάρξεως, διότι οὐδεὶς ἠδύναντο πλέον νὰ αἰσθανθῆ τὸν ῥυθμὸν τῶν παλαιῶν στίχων. Διὰ τοῦτο παρεῖθες ἅπαντα

μὲν τὰ τεχνικώτερα καὶ πολυπλοκώτερα μέτρα τῆς ἀρχαίας ποιήσεως ἐξέλιπον, ἀπέμειναν δ' ἐν χρήσει μόνον τὰ ἀπλούστερα καὶ γνωστότερα ὡς παρωχημένης ὥρας τοῦ ἔτους καρποί ἐν σιροπιῶ διατηρούμενοι· ἡ δὲ ποιησις δὲν ἦτο πλέον ἐλευθέρως καλλιτεχνικῆς ἐμπνεύσεως προῖον, ἀλλ' ἀηδῆς καὶ πολύμοχθος θεματογραφία.¹

Ἀλλ' ὅμως καὶ ἡ τοιαύτη ὁλοσχερῶς ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς παραδόσεως δουλεύουσα ποιησις ἠναγκάσθη εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς νὰ ἀναγνωρίσῃ τὸ κράτος τοῦ τόνου ὡς πανισχύρου ἐν τῷ μέλλοντι χρόνῳ ῥυθμικοῦ παράγοντος, διότι ἤδη ἀπὸ τοῦ μυθογράφου Βαβρίου ὑπέβλεπε τὸν δημοτικώτατον τῶν στίχων τὸν χαλῖαυρον, μετ' ὀλίγον δὲ καὶ πολλοὺς ἄλλους εἰς τὴν ὅλως ἀνάρμωστον πρὸς τὸν χαρακτήρα τῆς ἀρχαίας μετρικῆς μεταρρυθμίαν, καθ' ἣν ἡ τὴν σπουδαιοτάτην ἐν τῷ ῥυθμῷ θέσιν κατέχουσα συλλαβὴ ἦτο πάντοτε τονιζομένη. Συγχρόνως ἤρξατο καταργουμένη ἡ ἐν τῇ παλαιότερᾳ ποιήσει συνηθεστάτη ἀντικατάστασις μιᾶς μακρᾶς συλλαβῆς διὰ δύο βραχειῶν, ὁ δ' ἀριθμὸς τῶν συλλαβῶν κατέστη ἀκριβῶς ὠρισμένος καὶ ἀμετάβλητος, συγχρότως δὲ συμβαίνει νὰ λαμβάνωνται μακρὰ καὶ συλλαβαί ὡς βραχεῖαι καὶ βραχεῖαι ὡς μακρὰ συνήθως μὲν κατὰ λάθος, ἐνίοτε δ' ὅμως καὶ μετ' ἐπιγνώσεως, ὡς ἐν τῷ Συμποσίῳ τῶν δέκα παρθένων τοῦ Ἁγίου Μεθοδίου (ἀποθανόντος 321), καὶ τέλος μετ' ὀλίγον ἀναφάνονται ἐκκλησιαστικοὶ ὕμνογράφοι, ὡς ὁ Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός (ἀποθανὼν τῷ 389), ἐντελῶς τὴν προσφθίαν παραμελοῦντες καὶ μόνον εἰς τὸν τόνον καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν συλλαβῶν προσέχοντες, οἱ πρόδρομοι τοῦ μετὰ τινὰς ἑκατονταετηρίδας ἀναφαινομένου δεκαπεντασυλλαβίου πολιτικοῦ στίχου. Ἀλλὰ καὶ κατ' αὐτοὺς τοὺς πρώτους χριστιανικοὺς χρόνους ἐψάλλοντο ἐν ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς ὕμνοις ἐσθινοί, ἐσπερινοί, ἐπιλύχιοι κατὰ τὸ νέον ῥυθμικὸν σύστημα πεποιημένοι.

Κατὰ τὰς δύο λοιπὸν πρώτας μετὰ Χριστὸν ἑκατονταετηρίδας ἡ ζωσα γλῶσσα ἐπαυσεῖν ἐννοῦσα καὶ αἰσθανομένη τὴν ῥυθμικὴν κατασκευὴν τῆς ἀρχαίας ποιήσεως, ἥτις ἐφεξῆς μόνον τεχνικῶς συνεπιρεῖτο ὑπὸ τῶν μὴ θελούντων νὰ ἀπομακρυνθῶσι τῆς κλασικῆς παραδόσεως ἀρχαιομαθῶν λογίων. Αἱ τὸ χριστιανικὸν θρησκειμα ὅμως ἀσπασθεῖσαι κοινωνικαὶ τάξεις ὅλως ἀλλοτριῶν πρὸς τὰς παραδόσεις τοῦ ἀρχαίου κόσμου αἰσθημάτων ἐμφορούμεναι ἐδημιούργησαν ἰδίαν κατὰ νέον ῥυθμικὸν σύστημα ποιήσιν, ἥτις καὶ μόνη ἐφεξῆς εἶχε λόγον ὑπάρξεως, διὸ καὶ μόνη αὐτὴ ἐν πλήρει ἀντιθέσει πρὸς τὴν γενικὴν ἐν τῷ Βυζαντινῷ κράτει ἀποσύνθεσιν ἠδυνήθη κατὰ τὰς ἀκολουθοῦσας ἑκατονταετηρίδας νὰ φθάσῃ εἰς ἀληθῶς μεγάλην ἀκμὴν. Τὰ μάλιστα δὲ ἄξιον παρατηρήσεως εἶνε ὅτι ὁ χριστιανισμὸς ὅπως μετέτρεψεν ὁλόκληρον τὸ σύστημα τῶν ἐπικρατου-

¹ Ὅχι ἀτυχῶς παριστῶσι τὴν ἀηδῆ ταύτην ἐνασχόλησιν οἱ στίχοι τοῦ πολλοῦ λόγου ἔχοντος νὰ καταρῆται αὐτὴν Ἠτωγοπροδρόμου.

κὲν ὑπάγω κέρρομαι πόδας μετρῶν τῶν στίχων, εὐθὺς ζητῶ τὸν ἱαμβόν, γυρεῖω τὸν σπονδαῖον, γυρεῖω τὸν πυρρίχιον καὶ τὰ λοιπὰ τὰ μέτρα.

σῶν ἠθικῶν καὶ κοινωνικῶν ἰδεῶν καὶ ἀνέπλασε νέους ὁλοσχερῶς τῶν πατέρων αὐτῶν διαφέροντας ἀνθρώπους, οὕτως αὐτὸς πρῶτος ἐσπευσε νὰ συμμορφωθῆ πρὸς τὴν κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ἐπεληθούσαν μεγίστην ἐν τῇ γλώσσῃ μεταβολὴν νέαν γλωσσικὴν περίοδον ἐγκαινίσας. Ἡ ἀπονέκρωσις λοιπὸν τῆς ἀρχαίας γλώσσης ἐπῆλθε κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους, καθ' οὓς συνετελέετο καὶ ἡ γενικὴ τοῦ ἀρχαίου κόσμου καταστροφή διὰ τῆς ἐπικρατήσεως τοῦ νέου θρησκευμένου, ἧς αἱ συνέπειαι ἦσαν πολὺ σπουδαιότεραι καὶ τῆς καταλύσεως τῆς δυτικῆς βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας καὶ οὐδὲν ἄλλο γηγενότος, ὅπερ λαμβάνεται ὑπὸ τῶν ἱστορικῶν ὡς τὸ τέλος τῆς ἀρχαιότητος (1).

Ἀπὸ τῆς μεταλλαγῆς τοῦ τόνου νομίζομεν ὅτι πρέπει νὰ χρονολογηθῆ ὡς ἄμεσος αὐτῆς συνέπεια καὶ ἡ μεγίστη ἴσως τῶν φθολογικῶν διαφορῶν τῆς νέας ἑλληνικῆς γλώσσης ἀπὸ τῆς ἀρχαίας, ἧτοι ἡ ἔλλειψις τῆς διακρίσεως τῶν μακρῶν καὶ τῶν βραχέων φωνηέντων. Τὸ σπουδαιότερον τοῦτο γεγονός θεωρεῖται συνήθως ὡς ἐν πολὺ ἀρχαιότεροις χρόνοις κατὰ πρῶτον ἀναφανέν, διότι ἱκανῶς πρὸ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδας εὐρίσκεται ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς ε ἀντί αι καὶ ο ἀντί ω, τὰ τοιαῦτα ὀρθογραφικὰ παραπτώματα ὅμως ἡμεῖς νομίζομεν ὅτι δὲν σημαίνουν ἐντελῆ ταυτότητα τῆς προφορᾶς τῶν συγγεμένων στοιχείων, ἀλλ' ὁμοιότητα μόνον, ὅπως καὶ παρ' ἡμῖν σήμερον συχνότατα συγγέεται ἡ γρήσις τοῦ τσ καὶ τοῦ τζ, καίτοι ἡ διαφορὰ τῆς προφορᾶς αὐτῶν ὑφίσταται ἀναλλοίωτος ἐν τῇ ζώσῃ γλώσσῃ, διότι ἄλλως προσφερόμεν τὴν πρῶτην συλλαβὴν τῆς λέξεως τσακίζω καὶ ἄλλως τῆς λέξεως τζάμι. Ὅτι δὲ οὕτως ἔχει τὸ πρᾶγμα, ἀποδεικνύει εὐκόλως ἡ ἐξῆς παρατήρησις. Τὸ η ἦτο κατ' ἀρχὰς μὲν μακρὸν ε ἀνοικτὸν ἦτο προσφερόμενον μετὰ χαλαρῶς κατακειμένης γλώσσης, ὅποιον ἔχουσι λ. γ. αἱ γαλλικαὶ λέξεις faire, hiver, ἀκολούθως ἐγένετο κλειστὸν ἦτο μετὰ κεκυρτωμένης γλώσσης προσφερόμενον ὡς τὸ τῆς γαλλικῆς λέξεως aimer, ὅπως εἶχε κατακτῆσαι καὶ ἡ δίφθογγος ει, μεθ' ἧς συγγέεται πλειστάκις (οἷον ποτεῖριον, μαντήιον), καὶ τέλος ἀπέκτησε τὴν προφορὰν τοῦ μακροῦ ι, ὅπως καὶ τὸ ει. Πρὸς τὸ βραχὺ ε οὐδέποτε ἀφωμοιωθῆ τὸ η, καὶ ἐν τούτοις ὑπάρχουσιν ἐκ μεταγενεστέρων ἐπιγραφῶν ὅχι ὀλίγα παραδείγματα, ἐν οἷς κείται ε ἀντί η ἢ η ἀντί ε οἷον Σωτ ε ρος, Ἀθε νας, Φαλερωσ — ἡρημῶν, Ἡρακλήωτης, ἀνενηώσαντο. Ἴνα ἀποδειχθῆ λοιπὸν ὅτι τὰ μακρὰ φωνηέντα δὲν διακρίνοντο ἐν τῇ προφορᾷ ἀπὸ τῶν βραχέων, δὲν ἀρκεῖ νὰ εὐρίσκωνται ἐν τῇ γραφῇ συγγεμένα, ἀλλὰ πρέπει νὰ ὑπάρχουσιν ἐξ ἐμμέτρου

(1) Ἐὰν δὲν ἀρκῆ ὡς ὅριον τῶν δύο χρονολογικῶν περιόδων ἡ τρεῖς σχεδὸν αἰῶνας διαρκέσασα καταστροφή τῆς παλαιᾶς θρησκείας ὑπὸ τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ ζητηθῆ μᾶλλον ὀρισμένον χρονικὸν σημεῖον, οὐδὲν γεγονός νομίζομεν ὅτι ἀρμόζει νὰ ληφθῆ ὡς τὸ τέλος τῆς ἀρχαιότητος ἡ ὁ θάνατος Ἰουλιανοῦ τοῦ Πικραδάτου, μεθ' ὃν τὸ ἀρχαῖον καθιστῶς οὐδεμίαν ἀντίστασιν ἠδυνήθη πλέον νὰ ἀντιτάξῃ. Κατὰ τοὺς αὐτοὺς περίπου χρόνους ἐξέλιπον καὶ αἱ τελευταῖαι ἄξιοι λόγου τιμῆς σοφιστικαί.

ἐπιγραφῶν παραδείγματα φανερὰν διὰ τοῦ μέτρου τὴν ἐν τῷ προφορικῷ λόγῳ σύγχυσιν περιστώσα. Τοιαῦτα δὲ παραδείγματα εἰς ἡμᾶς τοῦλάχιστον δὲν εἶνε γνωστὰ οὔτε ἐκ τῶν πρὸ Χριστοῦ, οὔτε ἐκ τῶν πρώτων μετὰ Χριστὸν χρόνων, πλὴν τῶν ἀνέκθην ἐν τῇ ἐπικῇ ποιήσει εὐχρηστών, ἅτινα πρέπει ἄλλως νὰ ἐξηγῶνται· τούναντίον δὲ πλείστα εἶνε τὰ ἐκ τοῦ τέλους τοῦ Α' καὶ ἐκ τοῦ Β' καὶ τοῦ Γ' μ. Χ. αἰῶνος προσερχόμενα.

Ὡς ὅχι πολὺ νεώτερον τούτων τῶν χρόνων ἠθέλωμεν θεωρῆσαι καὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἐπίσης σπουδαιότατου φθολογικοῦ φαινομένου τῆς συγκοπῆς τῶν ἀτόνων φωνηέντων παρὰ τοῖς βορείοις Ἑλλησιν, ἧτις ἀποτελεῖ ἴσως τὸ χαρακτηριστικώτατον διακριτικὸν τῶν νεοελληνικῶν διαλέκτων, ἂν δὲν κατεβίβαζεν αὐτὸ εἰς πολὺ νεώτερος χρόνους (ἦτοι μετὰ τὴν Η' ἑκατονταετηρίδα) ὁ Χατζηδάκης, οὗ τὸ κύρος ἐν τοιοῦτοις ζητήμασιν δὲν εἴμεθα τόσον εἰς θέσιν νὰ ἐλέγξωμεν ὅσον νὰ ἐκτιμήσωμεν. Ἐν τούτοις εἰς αὐτοῦ πρὸ πάντων τὴν μελέτην συνιστάμεν τὸ ἐξῆς ἀξιοπαρατήρητον καὶ πρὸς τὴν εἰρημένην συγκοπὴν τῶν φωνηέντων συγγενέστατον γλωσσικὸν φαινόμενον τῆς ἐν Ἀδριανουπόλει λαλουμένης διαλέκτου, ὅπερ ἀνεκοίνωσεν ἡμῖν πρὸ μικροῦ ὁ σεβαστὸς καθηγητὴς Στέφανος Κουμανούδης. Ἐνὸς δηλαδὴ εἶνε ἐν πλήρει χρήσει ἐν τῇ διαλέκτῳ ταύτῃ ἡ ἀπολέπτυνσις τῆς προφορᾶς τοῦ ἀτόνου ε εἰς ι, πλείστα λέξεις ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἰδίως καὶ τῷ σχολείῳ συνήθεις ὡς καὶ αἱ ἐκ τῆς τουρκικῆς γλώσσης εἰσηγμένα, ὑπάρχουσι τελείως ἀμετάβλητοι, ὡς ἐκκλησία, ἀγία τράπεζα, ἐλεημοσύνη, Κύριε ἐλέησον, ἄγιος Παντελεῖμων, νὰ σ' ἐλεήσῃ ὁ Θεός, Θεὸς συχωρέσαι, εὐχή, εὐχέλαιο, Μελέτιος, Εὐθύμιος, ἡγούμενος, προηγούμενος, φιλοθεϊτής, ἐσπερινός, μελετῶ, μελέτη, ἡ εὐγενία σου, ἡ ἐξοχότης σου (ἀλλὰ κλητικὴ ἐξοχώτητι), τεμπέλης, ντελής, ντεροβένι, κεφάνι, πεστεμάλι, σεκέρια, πελτές, υπερευτῶ, πεζεβέγκης, σου-τερεζί, τεκές, τελβές, καιβενές, καιβετζής (1). Πρῶδηλον εἶνε ὅτι κατὰ τοὺς χρόνους τῆς εἰσαγωγῆς τῶν Τουρκικῶν λέξεων τοῦλάχιστον ὁ φθολογικὸς οὗτος νόμος δὲν ὑφίστατο πλέον ἐν ἐνεργείᾳ· αἱ δὲ μὴ ὑποτεταγμένα εἰς αὐτὸν ἑλληνικαὶ λέξεις εἶνε τοσοῦτον κοιναί, ὥστε δύσκολον εἶνε νὰ δεχθῆ τις ὅτι ἀπαξ μεταβληθεῖσαι ἠδύναντο νὰ ἀνακτῆσασιν πάλιν τὴν προτέραν μορφήν διὰ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ σχολείου καὶ τῆς ἐκκλησίας. Μήπως πρέπει νὰ δεχθῶμεν μᾶλλον ὅτι ὁ φθολογικὸς οὗτος νόμος ἐνήργησε καὶ κατέπαυσε πρὸ τοῦ νὰ εἰσαγάγῃ εἰς πᾶγκοινον χρῆσιν τὰς λέξεις ταύτας ἡ ἐκκλησία;

Ἐκλιπούσης τῆς διακρίσεως τῶν μακρῶν καὶ τῶν βραχέων φωνηέντων ἠλευθερώθη ὁ τόνος τοῦ προτέρου ἐπιβιβημένου αὐτῷ ὑπὸ τῆς μακρᾶς ληρούσης δεσμοῦ, οἱ δὲ πρότερον διάφορον τόνον ἔχοντες ὀνομαστικοὶ τύποι ἤρξαντο ἐξομοιοῦντες αὐτὸν ἀπανταχοῦ, οἷον ὁ ἄνθρωπος — τοῦ ἄνθρωπου, ὁ ἀχάρι-

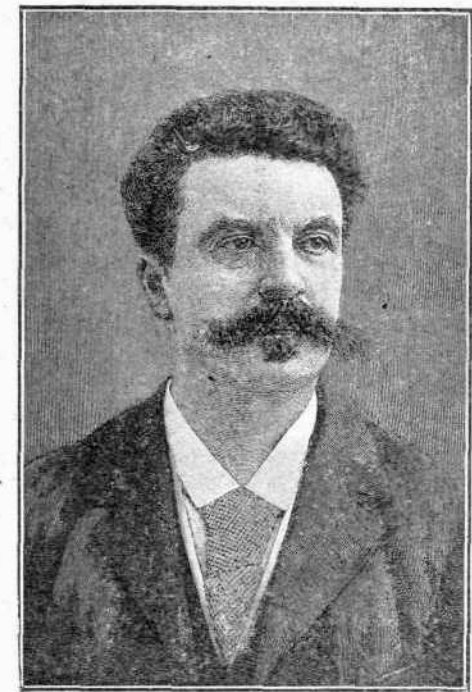
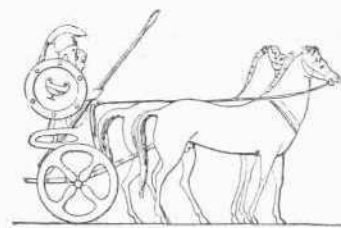
(1) Ἐν ταῖς τουρκικαῖς λέξεσι δὲν τρέπεται οὐδὲ τὸ ἄτονον ο εἰς ου, οἷον κολήης, μοστανι, μοσταυτζής, ἀλκοντζῶ.

στος — τὰ χάριστον, ἡ ἀχάριστη — τῆς ἀχάριστης, ὁ φρόνιμος — ἡ φρόνιμη, ἐξ οὗ ἡ γλώσσα δεινοτάτην ὑπέστη ἀναστάωσιν, καίτοι ἡ δύναμις τῆς παραδόσεως πολλάκις ἴσχυσε νὰ διατηρήσῃ τὴν ἀρχαίαν χρῆσιν. Γενικὴ λοιπὸν κατέστη ἀπὸ τοῦδε ἡ τάσις τῆς διατηρήσεως τοῦ τόνου ἐν τῇ αὐτῇ συλλαβῇ κατὰ πάντας τοὺς τύπους τῆς αὐτῆς λέξεως· τοῦτο δὲ συντελοῦντων βεβαίως καὶ ἄλλων αἰτίων ὑπεβούθησε τὰ μάλιστα τὸν κατ' ἀναλογίαν σχηματισμὸν τύπων, ὡς ὁ ἐν ἐπιγραφῇ τοῦ ἔτους 217 μ. Χ. ἀπαντῶν ἐξ ἰδίας προφορᾶς, διότι ἂν ἐσηματίζετο προαιρέσεως, ὁ τόνος ἐπρεπε νὰ μείνῃ ἐν τῇ τετάρτῃ ἀπὸ τοῦ τέλους συλλαβῆ, ὅπερ ἀδύνατον, ἢ νὰ καταβιβασθῆ εἰς τὴν προπαραλήγουσαν, ὅπερ δυσκόλως ἐπέτρεπεν ἡ συνήθεια.

Ἐτέραν μεταβολὴν σπουδαιότατην δὲν δύναμεθα μὲν νὰ ἀποδείξωμεν δι' ὀρισμένων γεγονότων ὡς εὐθὺς μετὰ τὴν μεταλλαγὴν τοῦ τόνου ἐπελθούσαν, διότι πρὸς τοῦτο ἀπακτοῦνται ἐκτεταμέναι μελέται, ἃς ἡμεῖς δὲν εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ ἐπιχειρήσωμεν, ἀλλ' ὅμως τοσοῦτον φυσικὴ καὶ ἀναπόδραστος συνέπεια ἐκείνης εἶνε, ὥστε τολμῶμεν νὰ δεχθῶμεν αὐτὴν καὶ ἀπὸ τοῦδε οὐδαμῶς ἀμφισβηλοντες ὅτι ἐπιμελεστέρα ἐρευνα μέλλει νὰ ἀποδείξῃ τὴν ὀρθότητά τῆς ἡμετέρας ὑποθέσεως καὶ ἐκ τῶν ὑστέρων. Ἐκτός τοῦ ἰδιαίτερου ἐκάστης λέξεως τόνου ὑπάρχει καὶ ἐμφαντικὸς τις ἢ ρυθμικὸς τόνος ἐν τῇ ἐκ πολλῶν λέξεων συνισταμένῃ περιόδῳ, ὅστις ὀρίζει τὴν ἐν αὐτῇ θέσιν τῶν λέξεων, ἐνίστη δὲ καὶ τὴν ἐννοίαν ἱκανῶς τροποποιεῖ, ὡς δυνάμεθα λ. γ. λέγοντες εἶμαι ὀλίγον εὐθύμιος νὰ δηλώσωμεν δι' ἐμφαντικωτέρας τοῦ ὀλίγον ἢ τοῦ εὐθύμιος ἀπαγγελίας ὅτι ὁ βαθμὸς τῆς εὐθυμίας εἶνε ἐλάχιστος ἢ τούναντίον ὅχι μικρός. Ὁ τόνος οὗτος τόσον ἀναποσπάστως εἶνε συνδεδεμένος πρὸς τὸν ἰδιαίτερον τόνον ἐκάστης τῶν λέξεων, ὥστε ἡ μεταλλαγὴ ἐκείνου ἀδύνατον εἶνε νὰ μὴ ἐπέδρασε καὶ ἐπὶ τούτου. Ἐπομένως δὲν δυσκολευόμεθα νὰ ἀναγάγωμεν εἰς τοὺς εὐθὺς μετὰ τὴν ἐπικράτησιν τοῦ ἐντακτικοῦ τόνου χρόνους καὶ πάσας τὰς ἐν τῇ ἡμετέρῃ γλώσσῃ συνήθεις διαφορὰς τῆς θέσεως τῶν λέξεων ἐν τῇ περιόδῳ, ὡς λ. γ. σὲ ἀραπῶ ἀντί τοῦ ἀρχαίου φιλῶ σε, μοῦ εἶπε ἀντί εἶπέ μοι.

Ἄλλο λοιπὸν γλωσσικὸν φαινόμενον καθολικώτερον ἢ σημαντικώτερον τῆς μεταλλαγῆς τοῦ τόνου ἀδύνατον εἶνε νὰ εὐρέθῃ· γλώσσα δὲ τοσαύτας δι' αὐτοῦ καὶ τόσον σπουδαίας ἀλλοιώσεις ἐν σχετικῶς βραχείῳ χρόνῳ ὑποστᾶσα δὲν εἶνε εὐλογον νὰ θεωρηθῆται πλέον ὡς συνέπεια τῆς ἀρχαίας.

ΑΝΔΡΕΑΣ Ν. ΣΚΙΑΣ

ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΞΕΝΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

ΜΩΠΑΣΣΑΝ

Τὰ Γαλλικὰ γράμματα πενθούσι τὴν ἀπώλειαν τοῦ μεγάλου διηγηματογράφου Μωπασσάν, ὅστις ἀπὸ δύο ἐτῶν ἐγκλειστος ἐν φρενακομείῳ ἀπέθανε πρὸ τίνος ἐκεῖ. Ὁ Μωπασσάν παρέχει θλιβερώτατον παράδειγμα συγγραφῆς, εἰς τὸν ὅποιον ὑπουργὸς καὶ εἰρων Μαῖρα ἐφάνη ἐπὶ πολὺ παρέχουσα πᾶσαν θωπεῖαν, ὑπενθυμίζε δ' ἀπαξ ἐπὶ τὸ ἀρχαῖον ρητὸν «Μηδένα πρὸ τοῦ τέλους μακάρειζε». Μόλις ἐνεφανίσθη, τὸ 1880, εἰς τὴν δημοσιότητα, τριακοντούτης, κατέλαβεν ὑπέροχον θέσιν μεταξὺ τῶν συστασιοδρόμων του, ὅσο δ' ἐξηκολούθει ἐργαζόμενος καὶ παράγων, τόσο καὶ ἀνυψούτο εἰς τὴν συνειδησὴν τοῦ ἔθνους του, μέχρις οὗ ἐγαυρετίσθη καὶ ὑπὸ τῶν πολλῶν καὶ ὑπὸ τῶν ὀλίγων, ἀνεξαρτήτως πάσης φιλολογικῆς ἀποχρώσεως, ὡς κλασικὸς συγγραφεὺς, ὅστις ἀνύψωσε τὸ διήγημα εἰς ἀπαράμιλλον τύπον τελειότητος. Καὶ αἰφνης, ἐν τῇ ἀκμῇ διατελὼν τῆς δόξης καὶ σχεδὸν ἀκόπως καὶ γλυκύτατα ἀπολαύων τῆς ἀδιαμρισητῆτος ἐπιτυχίας του, ἀρπάζεται ἀπὸ τὴν φθεβρὰν νόσον, στραγγαλιζέται ὑπὸ τοὺς σιδηροὺς δακτύλους τῆς, ἀπληθιώνεται, ἐκμηδενίζεται, σύρεται εἰς τὸ φρενακομεῖον, ἀποθνήσκει πρὶν ἐκπνεύσῃ. Εἰκὼν εὐτυχεστάτου καὶ ὁμοῦ δυστυχεστάτου ἀνθρώπου, ὡς εἶπεν ὁ Ζολᾶ εἰς τὸν λόγον τὸν ὅποιον ἐξεφώνησε πρὸ τοῦ νεκροῦ αὐτοῦ, λόγον παλλόμενον ἀπὸ συγκινήσιν, ὑγρὸν ἀπὸ δάκρυα καὶ λάμποντα ἀπὸ ευφραδείαν, ἐν τῷ ὀποιῷ πιστῶς καὶ ζωηρῶς ἀπεικονίζονται ὁ ἄνθρωπος καὶ ὁ καλλιτέχνης.

Ὁ Μωπασσάν, πρὶν ἐξασφαλισθῆ τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἐκ τῆς φιλολογικῆς του ἐργασίας, ἐχρημάτισεν ἐπὶ τινὰ χρόνον ὑπάλληλος ὑπουργείου. Διδάσκαλον καὶ ἀντιλήπτορα τῶν πρώτων δοκιμῶν του εἶχε τὸν

Φλωμπέρ, τὸν μέγαν συγγραφέα τῆς «Κυρίας Μπαθαρύ» καὶ τῆς «Σαλαμπῶ», χρυσογλύπτῃ καὶ μουσαυργῶν τῶν φράσεων ὁ Φλωμπέρ ἦτο νουνός του, ὀνόματι καὶ πράγματι «πνευματικός πατήρ» τοῦ νεαροῦ Μωπασσάν, τοῦ ὁποίου λέξιν πρὸς λέξιν ἐσημείωνε τὰ λάθη καὶ διώρθωνε τὰ νεανικά ψελλίσματα, μέχρις ὅτου εἶδεν ὅτι ὁ προστατευόμενός του δὲν ἐχρειάζετο πλέον τὴν ἀντίληψίν του. Ὁ Μωπασσάν ἐδημοσίευσεν ὑπὲρ τοὺς εἴκοσι τόμους διηγημάτων, ἐκ τῶν ὁποίων πολλὰ κατὰ καιροὺς μετεφράσθησαν καὶ παρ' ἡμῶν καὶ ἀρκετὰ ἐξ αὐτῶν ἐγνώρισαν καὶ οἱ ἀναγνώσται τῆς «Ἑστίας»· συνέγραψε δὲ καὶ δύο τρία ἐκτενῆ μυθιστορήματα, περὶ τῶν ὁποίων πολὺς ἔγινε λόγος· πολλὰ ἔργα του συνέθηκεν ἐντὸς τῆς ἰδιοκτητοῦ αὐτοῦ θαλαμηγοῦ, διὰ τῆς ὁποίας ἤρθετο νὰ ταξιδεύη, φεύγων τὸν θόρυβον τῶν πόλεων καὶ τὴν ἐπικιοινωσίαν τῶν ὀχληρῶν. Ἐπ' αὐτῆς, ὅτε οἱ πρῶτοι παροξυσμοὶ τῆς νόσου τοῦ ἐξεδηλώθησαν, ἀπεπειράθη νὰ αυτοκτονήσῃ διὰ ζυραφίου, ἐκεῖθεν δέ, διὰ τῆς συνδρομῆς τῶν πιστῶν του ναυτῶν καὶ τῶν φίλων, μετεκομίσθη εἰς τὸ φρενοκομεῖον, ἐξ οὗ νεκρὸς μόνον ἐπέπρωτο νὰ ἐξέλθῃ.

Ἀξιοσημείωτον εἶνε ὅτι ὁ Μωπασσάν ἐνεκαίνισε τὸ στάδιόν του διὰ τόμου *Στίχων*, τοὺς ὁποίους, ὡς ἔγραψεν ὁ Ἰούλιος Λεμαίτρ, διακρίνει, παρὰ τὰ ἐλαττώματά των, μεγάλη ἐμπνευσις καὶ διάπυρος ποιήσις, χαρίσματα ὑπενθυμίζοντα τὴν ποιήσιν τοῦ Λουκρητίου καὶ τὴν φιλοσοφίαν τοῦ Σοπεργάουερ. Τελευταῖον, ἀριστον χαρακτηρισμὸν τοῦ ὅλου ἔργου τοῦ ἀνδρὸς ἐδημοσίευσεν ἐν τῇ «Ἐφημερίδι τῶν Συζητήσεων» νέος τις κριτικός, τοῦτον δὲ καὶ μεταφέρομεν ἐνταῦθα ἀντὶ πάσης εὐρυτέρας περὶ τοῦ συγγραφέως σπουδῆς:

«Τὸ ἔργον τοῦ Μωπασσάν εἶνε ἄξιον μακρᾶς καὶ ἀνέτου μελέτης. Καὶ παρέσχε μὲν ἤδη ἀφορμὴν πρὸς τοιαύτας μελέτας, ἀλλ' ὁ κριτικός πλέον ἢ ἅπαξ θὰ ἐπιστρέψῃ εἰς αὐτό, διότι τὸ ἔργον τοῦτο περικλείει διαρκῆ στοιχεῖα καὶ ἀνήκει τοῦ λοιποῦ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς φιλολογίας μας. Ὁ ἀποθανὼν κατεῖχεν ἰδιάζουσαν θέσιν ἐν τῇ πρωτοπορείᾳ τῶν συγγραφέων, οἵτινες, μεταξύ τοῦ 1880 καὶ τοῦ 1890, ἤκησαν καὶ διέπρεψαν. Τῆς αὐτῆς γενεᾶς μὲ τὸν Λοτῆ καὶ μὲ τὸν Βουρζέ, δὲν ὁμοιάζει πρὸς αὐτούς. Δι' αὐτοῦ ὁ νατουραλισμὸς ἐξηκολούθησε καὶ μετερρυθμίσθη. Πηγάζων ἐκ τοῦ Φλωμπέρ καὶ ἐκ τοῦ Ζολᾶ ὁ Μωπασσάν, διέπλασε τρόπον συγγραφῆς, ξεχωριστὸν ἰδικόν του. Καὶ τελευταῖον, ὡς φαίνεται, δὲν τοῦ ἤρκει ὁ τρόπος οὗτος, ἀλλ' ἐρρέμβαζε τέχνην εὐρυτέραν καὶ ἀνθρωπινωτέραν, μὲ περισσοτέραν τρυφερότητα καὶ συμπάθειαν, τέχνην περισσότερον προσέχουσαν εἰς τὴν ψυχὴν τῶν πρωταγόντων.»

Ζωηρότατα συναισθάνομαι τὴν ἀξίαν μυθιστορημάτων ὁποῖα ἡ «Ζωὴ» ἢ ὁ «Πέτρος καὶ ὁ Γιάννης», τὸσον ἀπλῶς δραματικῶν, καὶ γεμάτων ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν τῆς ἀμέσου παρατηρήσεως, καὶ συντεθειμένων μὲ ἐγκράτειαν καὶ μὲ ρώμην, τὰ κύρια ταῦτα προσόντα τῆς τέχνης. Ἀλλὰ νομίζω ὅτι ὁ μᾶλλον ἀδιαμφισβήτητος τίτλος τῆς δόξης τοῦ

Μωπασσάν εἶνε ὅτι ἀνεκαίνισε καὶ κατέστησεν ἴδιον αὐτοῦ τὸ διήγημα, τὸ εἶδος τοῦτο τὸ κυρίως ἀνήκον εἰς τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν φιλολογίαν. Ἀρεσκόμεθα εἰς τὰς γοργὰς καὶ ζωηρὰς ταύτας διηγήσεις. Εἰς πᾶσαν ἐποχὴν τῆς ἱστορίας μας ἀνευρίσκειται τὸ διήγημα, ἄλλοτε μὲν παρέρχως καλλιεργούμενον, ἄλλοτε δὲ βαθύτερον ἐπηρέαζον τὴν φιλολογικὴν κίνησιν. Τινὰ ἐκ τῶν διηγημάτων τοῦ Μωπασσάν θὰ παραμείνωσι μεταξύ τῶν προτύπων τῆς εἰδικῆς ταύτης φιλολογίας. Ποῖα ἐξ αὐτῶν θὰ ἐκλεχθῶσιν ἐπὶ τούτῳ καὶ διὰ τίνας λόγους; Δὲν θὰ τὸ ἐξετάσω ἐνταῦθα. Ὅ,τι μόνον θέλω νὰ διατυπώσω τῶρα εἶνε ἡ τραγικῶς θλιθερὰ ἐντύπωσις τὴν ὁποίαν προκαλεῖ ὄχι μόνον ἡ τύχη, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ ἔργον τοῦ Μωπασσάν.

Ἡ εἰς τὴν φιλολογίαν εἴσοδος τοῦ Μωπασσάν ὁμοιάζει πρὸς ἐκρηξιν νεότητος, υγείας, καὶ περισσῆς δυνάμεως. Ὁ ἄνθρωπος, στερεὸν καὶ χονδρὸν παλληκᾶρι, ἀνὴρ γερὸς, εὐρύνοτος, μυώδης. Ἐσκόρπιζεν ἀφθόνως καὶ εὐκόλα στίχους, διηγήματα, ἄρθρα, μυθιστορήματα. Ἀπὸ τὴν διανοητικὴν ἐργασίαν ἀνεπαύετο διὰ τῶν σωματικῶν ἀσκήσεων. Ἦτο τῆς φυλῆς ἐκείνων τῶν ὁποίων ἐκ πρώτης ὄψεως ἐπαίνει καθεὶς τὴν υγείαν καὶ θαυμάζει τὴν ἰσορροπίαν τῶν δυνάμεων... Καὶ ἐξαφνα, ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἡ εὐδιαθεσία θολώνεται, ὁ χαρακτήρ καθίσταται ὀξύθυμος, ἡ ἀνάγκη τῆς ἀπομονώσεως ἐμφανίζεται, ἡ ὑποχονδρία καὶ τῆς ὑποψίας ἡ μανία ἐκδηλώνονται καὶ βαίνουσιν ἀεζήνουσαι. Ὁ συγγραφεὺς τοῦ «Ὀρλᾶ», ἐξ αὐτοπαρρητήσεων πλέον, περιγράφει τοὺς μυστηριώδεις διχασμοὺς τοῦ ἐγῶ, τοὺς ἐφιόλτας καὶ τὰς ψευδαισθήσεις. Τί συνέβη; Πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν διανοητικὴν καταπόνησιν καὶ νὰ εἰπωμεν, ὡς τόσοι εἶπαν, ὅτι ὁ καλλιτέχνης ἐπέσε θῦμα τῆς τέχνης του καὶ τοῦ σημερινοῦ ἀφυσικοῦ καὶ ἐνευρίζοντος βίου; Ἀλλὰ, πολὺ πιθανώτερον, ἡ φρενοβλάβεια τοῦ Μωπασσάν ἐξηγεῖται ἐκ φυσικῶν αἰτίων, ὡς ἡ κληρονομικότης αὐτὴν τὴν φορὰν δὲν πταίει ἡ φιλολογία. «Παράδοξον, λέγει πού ὁ ἴδιος, ὅτι ἐλαφρὰ τις ἀδιαθεσία, διατάραξις τῆς κυκλοφορίας ἴσως, ὁ ἐρεθισμὸς ἐνός νεύρου, μικρὰ τις συμφορήσις, ἡ ἐλαχίστη σύγχυσις εἰς τὴν τὸσον ἀτελῆ καὶ τὸσον λεπτὴν λειτουργίαν τῆς ζωτανῆς αὐτῆς μηχανῆς εἶνε ἱκανὴ νὰ καταστήσῃ μελαγχολικὸν τὸν εὐθυμότατον τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἄνδρον τὸν γενναϊότατον!» Ὁ ὀργανισμὸς ἐκεῖνος ὁ κατὰ τὸ φαινόμενον τὸσον πλούσιος, τὸσον εὐρωστος καὶ τὸσον εὐτυχῆς, ὑπέκρυπτε νοσηρὸν σπέρμα, τὸ ὁποῖον βαθμηδὸν ἀνεπτύσσετο καὶ κατέτρωγε κατὰ μέρη τὴν ὅλην ὑπαρξιν, μέχρις ὅτου ἐπῆλθεν ἡ τελικὴ καταστροφή.

Τὸ νοσηρὸν τοῦτο σπέρμα ὁμοίως δύναται τις νὰ ἀνακαλύψῃ εἰς τὰ ἔργα τοῦ Μωπασσάν, ἐξ αὐτῶν τῶν πρώτων, καὶ νὰ τὸ ἴδῃ βαθμηδὸν μεγαλυνόμενον καὶ κυριεῖον τὰ πάντα.

Διότι ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνεται· συγγραφεὺς εὐθυμος, ἀρεσκόμενος εἰς τὰς Γαλατικὰς χαριτολογίας, πράγματι Γαλάτης συνεχίζων τὴν παράδοσιν τῶν ἀρχαίων ἡμῶν συγγραφέων τῶν ὁποίων κατέχει τὴν εὐδιαθεσίαν, τὴν ἀφέλειαν, τὴν ἐλευθεροστο-

μίαν. Διηγείται τὰς ζωηρὰς διασκεδάσεις τῶν χαροκόπων, τὰς μετὰ πότον ἀστείας περιπετείας, τὰ συμβάντα τῆς κτηνώδους ζωῆς. Τὰ ἐρμηνεύει ἐπὶ τὸ κωμικώτερον καὶ γελοιογραφικώτερον. Ἀλλὰ παρατηρήσατε προσεκτικώτερον. Ἐν τῷ ἀνθρώπῳ δὲν βλέπει παρὰ μόνον τὸ φίλαυτον, τὸ θηριώδες, καὶ τὸ ἀκόλαστον ζῶον. Οἱ ἄστοι αὐτοῦ εἶνε ἡλίθιοι καὶ οἱ χωρικοί κτήνη. Ἡ ἀνθρωπινὴ κωμῆδία, ὡς ἐμφανίζεται ἐνώπιόν του, πλέκεται ἀπὸ εὐτελείας καὶ ρυπαρότητας. Τίποτε δὲν ἐξευγενίζει τὴν ζωὴν ταύτην, τίποτε δὲν τὴν κάμνει ἀξίαν ἀπολαύσεως. Κανὲν ἰδανικόν, κανὲν ὄνειρον. Ἐν τῇ φύσει δὲν βλέπει ἡ ἄψυχον ὕλην καὶ ἐν τῷ ἔρωτι τὴν φυσικὴν μόνον ἀπολαύσιν καὶ τὴν ἡδονὴν τῶν αἰσθήσεων. Διὰ μέσου τοῦ ἔργου τοῦ ὀλοκλήρου κυκλοφορεῖ εἶδος τι φυσιοκρατικῆς ποιήσεως, ὑπενθυμίζον τὴν ποιήσιν τοῦ Λουκρητίου. Ἀλλ' οἱ ἀποκλειστικῶς λατρεύοντες τὸ φυσικὸν κάλλος καὶ τὴν ὕλην, ὅταν δὲν εἶνε ἐπιπόλοιοι, ἀλλὰ βαθύφρονες, βασανίζονται ἀπὸ τὴν ἰδέαν ὅτι τὸ κάλλος τοῦτο θὰ μαραινθῇ καὶ ἡ ὕλη θὰ ἀποσυντεθῇ. Ἐκ τῶν προτέρων ἔχουσιν ὅλην τὴν αἴσθησιν τοῦ μηδενὸς καὶ τοῦ μετὰ θάνατον εἰδεχθῶς. Ἐν τῷ θεάτρῳ τῆς ζωῆς ὅ,τι ἀπαύστως διαδίδεσκον εἶνε αὐτὴ αὐτὴ ἡ εἰκὼν τοῦ θανάτου. Μὴ λησμονεῖτε πόσον ἐπιμόνως ὁ Μωπασσάν περιέγραψε τὰς ἐσχάτας στιγμὰς πλείστων ἐκ τῶν ἡρώων του καὶ πόσα διάφορα εἶδη θανάτων ἐπενόησεν. Ὁ ρόθος τοῦ θανάτου παρακολουθεῖ πρὸς τὸ ἔργον του ὡς μουσικὴ πενήθμη συνοδεία. Καὶ μαντεύεται πρὸ παντός ἐκ τῶν τελευταίων βιβλίων του. Δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι, ὅτε τὰ συνέγραψεν ὁ Μωπασσάν, ἠσθάνετο διηγετικῶς βαρύνον ἐπ' αὐτοῦ τὸ μέγα ρόθῳτρον.

Καὶ ἐνταῦθα ἐγκτεῖται ἡ πρωτοτυπία του ἢ τὸσον συνταράσσουσα. Συγγραφεὺς ἐκ παραδόσεως καὶ ἄνθρωπος ἀνήκων εἰς τὴν ἐποχὴν μας, Γαλατικὸν ἀναμφισβόλως εἶχε τὸ πνεῦμα· ἀλλ' ὁ Γαλάτης οὗτος ἦλθεν εἰς ἐποχὴν νευροπαθῆ καὶ νοσηρᾶν, καθ' ἣν καὶ οἱ μᾶλλον υγιεῖς ἐκ τῶν ὁμοφύλων του, εἰς ὠρισμέναις ὥρας, σφίγγουν ὡς ἐν ἀπογνώσει τὴν κεραιὴν μεταξύ τῶν χειρῶν των, διὰ νὰ μὴ τοὺς φύγῃ τὸ λογικόν».

Κ. Π.

ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΙΣ¹

Παρὰ τὴν ὄχθην ταύτην χωρίζεται ὁ ποταμὸς εἰς διαφόρους κλάδους σχηματίζοντας νήσους. Ἐπὶ τῆς πρώτης τούτων ἐγείρεται τὸ φρούριον καὶ ἐπὶ τῆς δευτέρας, τῆς λεγομένης τοῦ Βασιλῆ Ὀσπρώρ, τὸ πανεπιστήμιον, τὰ ἄλλα εκπαιδευτικὰ ἰδρύματα, τὰ κτίρια τοῦ ναυστάθμου καὶ τὰ γραφεῖα τῶν γερμανῶν μεγαλεμπόρων. Πέραν δὲ τούτων γάνεται τὸ βλέμμα εἰς τὰ ἰστία τῶν πλοίων, τὰ ὁποῖα ἀκίνητοῦσιν ἐπὶ ὅλους μῆνας εἰς τὴν θέσιν ὅπου ἐπλάκωσεν αὐτὰ ὁ χειμῶν.

Καθ' ὅλον τὸ παρόχθιον τὸ λεγόμενον τῆς Αὐ-

λῆς, ἀναπτύσσεται ἡ ἀτελεύτητος σειρά τῶν μεγάλων τῶν μεγάλων Δουκῶν καὶ τῶν ἐπισήμων οἰκογενειῶν. Πολλὰ τούτων παρεχωρήθησαν πρὸ τινῶν ἐτῶν εἰς ἄλλους πλουσιωτέρους ἰδιοκτητὰς καὶ ἄλλα ἐνοικιάσθησαν ὡς πρεσβεῖαι. Πάντες ὁμοῦ οἱ δυνάμενοι φιλοτιμοῦνται νὰ κατοικῶσι τὸ αὐλικὸν παρόχθιον, διὰ νὰ γειτονεύωσι μὲ τὸ κατ' ἐξοχὴν παλάτιον, τὸ κολοσσαῖον κτίριον τὸ καλούμενον *Χειμερινὸν Ἀνάκτορον*, τὸ ὁποῖον συνδέεται διὰ γεφύρας μὲ τὸ *Ἐρημητήριον* καὶ φαίνεται σκιάζον ὑπὸ τὰς πτέρυγας του ὅλα τὰ περὶ αὐτὸ οἰκήματα. Τὸ ἀνάκτορον τοῦτο, τὸ ἀνεγερθὲν ἐπὶ τῆς Μεγάλης Αἰκατερίνης κατὰ ρυθμὸν ῥοκοκὸ ὑπὸ τοῦ ἀρχιτέκτονος Ῥαστέλλη, κηρύττει ἔκτοτε πολλὰκίς διὰ νὰ περιλάβῃ τὸ πλῆθος τῶν πάσης τάξεως αὐλικῶν θεράπωντων καὶ ἀποτελεῖ ἤδη ὀλοκλήρον πόλιν, ὡς τὸ τοῦ Σουλτάνου. Ἡ ὁμοιότης αὕτη φαίνεται ἀπόδειξις τῆς κοινῆς καταγωγῆς τῶν δεσποτῶν τῆς Ἀρκτοῦ καὶ τῆς Ἀνατολῆς. Πρὸς ἐκτίμησιν τῆς σπατάλης καὶ τῆς ἀταξίας ἡ ὁποία ἐπεκράτει ἐκεῖ μέχρις ἐσχάτων ἀρκεῖ νὰ εἰπωμεν, ὅτι κατὰ τὴν ἀναθεώρησιν τῶν καταλυμάτων καὶ τοῦ προσωποκοῦ, τὴν διαταχθεῖσαν μετὰ τινὰ πυρκαϊάν ὑπὸ τοῦ αυτοκράτορος Ἀλεξάνδρου, εὐρέθησαν εἰς τὸ ὑπερῶν ἀγγελᾶδες τινές, τὰς ὁποίας ἔτρεφε γέρον ὑπηρέτης, ἀρμέγων αὐτὰς διὰ λογαριασμὸν του.

Ἡ μετὰ τὰς τελευταίας δολοφονικὰς ἀποπειρας ἀνάγκη αὐστηροτέρας ἀστυνομικῆς ἐπιτηρήσεως περιώρισε κάπως τὴν τοιαύτην ἀκαταστασίαν. Ἀλλὰ τὸ χειμερινὸν ἀνάκτορον ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι, ὅπως καὶ πρὶν, τὸ κέντρον, ἡ προσωποποιήσις καὶ ὁ λόγος ὑπάρξεως τῆς ὅλης πόλεως. Ἐνῶ ἡ πρωτεύουσα τῆς Γαλλίας εἶναι ἄθροισμα ἰδιωτικῶν καὶ δημοσίων οἰκημάτων, ἡ Πετρούπολις ἀπομένει ὡς αἱ Βερσάλλαι τοῦ Λουδοβίκου ἰδ' ἡμῶν αὐτῆς, καὶ πάντα τὰ ἄσχετα πρὸς τὴν αὐτὴν θεωροῦνται ὡς ἐπουσιώδη. Τὸ ἐπίσημον ὄνομα τῆς Πετρούπολεως εἶναι ἡ *αὐτοκρατορικὴ ἔδρα*. Τὰ θεάτρα ὅπως καὶ τὰ Μουσεῖα θεωροῦνται ἄπλᾶ παραρτήματα τοῦ αὐτοκρατορικοῦ οἴκου, ἡ δὲ ἐφάμιλλος τῶν πλουσιωτάτων τῆς Εὐρώπης συλλογὴ εἰκόνων καὶ καλλιτεχνημάτων τοῦ Ἐρημητηρίου εἶναι σπουδαστήριον τοῦ Τζάρου, εἰς τὸ ὁποῖον γίνονται δεκτοὶ οἱ ἐπισκέπται κατὰ χάριν, ὑποχρεούμενοι μάλιστα μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ αυτοκράτορος Νικολάου νὰ ἐνδυθῶσιν ἐπίσημον στολήν. Τὸ κυρίως διακρίνον τὴν Ῥωσικὴν πρωτεύουσαν εἶναι ἡ ἀπορρόφησις τοῦ ὅλου αὐτῆς βίου ὑπὸ τῆς ἀκτινοβολίας ἐνὸς μόνου κυρίου. Ὁ καλλίτερος λοιπὸν τρόπος νὰ σχετισθῶμεν πρὸς τὴν ὄλην *Πετρούπολιν* εἶναι ἡ εἴσοδος εἰς τὰ ἀνάκτορα κατὰ τὴν ἡμέραν προσκλήσεως εἰς μεγάλον χορὸν.

Ἀπὸ τὸ πρῶν οἱ ἀγγελιαφόροι τοῦ αὐτοκρατορικοῦ οἴκου διατρέχουν τὴν πόλιν μοιράζοντες τὰ προσκλητήρια. Ἡ τοιαύτη πρόσκλησις πρέπει νὰ θεωρῆται ὡς διαταγή, ἀπαλλάσσουσα τὸν προσκαλούμενον ἀπὸ πᾶσαν ἄλλην ὑποχρέωσιν ὄχι μόνον πρὸς τοὺς ζῶντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς νεκρούς. Τὸ πένθος τῷ ὄντι δὲν παρέχει δικαίωμα ἀποχῆς ἀπὸ τὰς αὐλικὰς τελετὰς, οὐδὲ συγχωρεῖται εἰς τὸν πεν-

Ἡ Παναγία τοῦ Καζάν

θοῦντα νὰ ἐμφανισθῇ μὲ μαῦρα ἐνδύματα ἐνώπιον τοῦ Τζάρου ἢ τῆς Τζαρίνας, ἐκτός ἂν φορῇ ταῦτα διὰ τὸν θάνατον μέλους τῆς αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας. Τὴν ἡμέραν τῆς προσκλήσεως πάντες γευματίζουν ἐνωρίτερα, διότι ὁ χορὸς ἀρχίζει μὲν ἀκριβῶς εἰς τὰς ἐννέα, ὅλοι ὅμως οἱ προσκληθέντες πρέπει νὰ παρευρίσκωνται ἰκανὴν ὥραν πρὶν εἰς τὴν ἐπίσημον αἴθουσαν, περιμένοντες τὸν αὐτοκράτορα. Ἐκατοντάδες ἐλκίθρων καὶ παντοίων ἄλλων ὀχημάτων ἀποτελοῦν μακρὰν σειρὰν, καὶ ἐκ τούτων ἐκπηδῶσιν ἐπὶ πολλὴν ὥραν ἄμορφοι ὄγκοι τυ-

ποίων ἐπεκράτει τὸ γλυκὺ θάλαπος ἔσχατος αἰωνίου. Εὐθύς ὡς κλεισθῇ ὀπισθεν αὐτῶν ἡ αὐλεία θύρα, οἱ ἄμορφοι ἐκεῖνοι ὄγκοι ἀποτινάσσουσι τὸ δασύμαλλον αὐτῶν κέλυφος μεταβαλλόμενοι εἰς στιλπνὰς χρυσαλλίδας. Ἡ λαμπρότης τῆς ἀνερχομένης τὴν μεγάλην κλίμακα συνοδίας ἐνθυμίζει τὰς περιγραφὰς τῶν Ἀραβικῶν Μύθων. Μακρὰ οὐραὶ δαντέλλας ἔρπουσιν εἰς τὰς βαθμίδας πορφυροῦ μαρμάρου, οἱ ἀδάμαντες καὶ οἱ σμάραγδοι ἀκτινοβολοῦσι καὶ ἀνταξία τῆς τῶν γυναικείων εἶναι ἡ πολυτέλεια καὶ ἡ ποικιλία τῶν στρατιωτικῶν στολῶν. Οἱ προσκαλεσμένοι παρελαύνουσι μεταξύ διπλοῦ στίχου μεγαλοπρεπῶν ἵπποτων τῆς φρουρᾶς (chevaliers-gardes), ἀκινήτων ὡς μαρμαρίνων γιγάντων ὑπὸ τὴν στιλπνὴν αὐτῶν πανοπλίαν. Μετ' ὀλίγον δὲ ὅλον ἐκεῖνο τὸ πλῆθος συνθλίβεται εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ θρόνου.

Τὴν πρώτην τάξιν κατέχουσι τὰ ἐπίσημα πρόσωπα καὶ πρὸ πάντων αἱ εἰκονοφόροι γραφαί, αἱ οὕτω καλούμεναι διότι ἔχουν τὸ προνόμιον νὰ φέρουν εἰς τὸ στήθος ἀδαμαντοκόλλητον εἰκόνα τῆς Τζαρίνας. Αὗται εἶναι αἱ ἀγρυπνοὶ φυλάκισσαι τῆς ἀρχαίας ἐθιμοτυπίας καὶ τῆς ὀρθοδόξου αὐλικῆς παραδόσεως, ἐπιβλέπουσαι καὶ παιδαγωγοῦσαι τὰς νεαρὰς κυρίας τῆς τιμῆς, τὰς ὁποίας διακρίνει ἀδαμάντινον ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ὤμου μονόγραμμα τῆς αὐτοκρατορίας. Ἐκ τῶν καλλονῶν τῆς Πετροπόλεως δὲν λείπει κἀμμία. Τὸ σῆμα, τὸ βᾶδισμα, τὸ ἦθος καὶ ἡ λαλία αὐτῶν ἔχει ἰδιαίτους τινὰ σλαβικὴν γαυνότητα καὶ ἀκαταδεξίαν, οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ τῶν φαίνονται βλέποντες ἀτελεύτητον ὄνειρον ἐκτεινόμενον μέχρι τῶν ἐσχάτων ὁρίων τῆς ἀπεράντου αὐτῶν πατρίδος. Μεταξὺ τῶν ἀνδρῶν οἱ ὁποῖοι συνωθοῦνται περὶ αὐτὰς διαπρέπουσι πρὸ πάντων οἱ ἔχοντες μέγα ἀξίωμα καὶ ὄχι μικροτέρην ἡλικίαν, οἱ ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τοῦ αὐτοκράτορος Νικολάου αὐλικοὶ, οἱ ὑπασπισταὶ τοῦ σημερινοῦ, οἱ στρατάρχαι, οἱ ὑπουργοί, οἱ φέροντες εἰς τὴν ῥάχιν τὴν χρυσὴν κλεῖδα ἀρχιθαλαμηπόλοι καὶ οἱ λοιποὶ μεγιστᾶνες, κύπτοντες ὑπὸ τὸ βᾶρος τῶν ἐτῶν

Ἡ Μητρόπολις τοῦ Ἁγ. Ἰσαάκ

Ἡ λεωφόρος Νιούσκι

Μητροπολίτης

λιγμένοι εἰς πλατείας γούνας. Μετὰ τὴν ἀποθίβασιν αὐτῶν οἱ ἀμαξήλατοι, οἱ μέλλοντες νὰ ξενουκτίσωσιν ἐπὶ τοῦ πάγου, συναθροίζονται περὶ μεγάλην πύραυρα τοποθετηθέντα ἐκεῖ χάριν αὐτῶν. Ἡ τοιαύτη ὁμήγυρις εἶναι γραφικωτάτη, ἀνακαλοῦσα εἰς τὸν νοῦν τοὺς ἀρκτούρους χθονοδαίμονας, τοὺς φρουροῦντας τὰ μαγικά ἀνάκτορα, ἐντὸς τῶν

καί τῶν μεγαλοσταύρων. Μετὰ τούτους ἔρχονται οἱ νέοι παντός ὄπλου ἀξιωματικοί, οἱ ἰππῶται φρουροί καί οἱ τῆς ἐρίππου φρουρᾶς, κρατοῦντες ὑπὸ τὸν βραχίονα τὴν βαρεῖαν ἀετοφόρον περικεφαλαίαν. Οὐδὲ διαπρέπουσιν ὀλιγώτερον οἱ Κοζάκοι μὲ τὰς ἀργυρᾶς αὐτῶν φυσεκοθήκας, οἱ κόκκινοι λοχσοφόροι, οἱ πράσινοι Οὐσάροι τοῦ Γρόδνο καί οἱ ἀσπρόχρυσοι τῆς φρουρᾶς. Μεταξὺ αὐτῶν κυκλοφοροῦσιν ἀθροῦτως οἱ ἀκόλουθοι τῆς Τζαρίνας καί οἱ πτεροστόλιστοι δρομεῖς, οὐδ' ἔλλείπουσι μαῦροι φέροντες πλουσίαν ἀνατολικὴν στολήν. Τὸ μόνον ἀποκλειόμενον ἀπὸ τοῦ χειμερινῶν ἀνάκτορον ἔνδυμα εἶναι τὸ μαῦρον φοῦκον τὸ ἐπιτρεπόμενον κατ' ἐξαιρέσιν εἰς τὸν ἀξιοτίμον πρέσβυν τῆς Ἀμερικῆς.

[Ἐπεται συνέχεια]

VOGUE

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΣΤΕΦΑ¹

ἩΘΗ Ἐπαρχιακά.

«Ἐντεκα ὥρες κοντεύουνε, δὲν πᾶς κομμάτι νὰ σιγυρισθῆς :

— Τώρα-τόρα» ἀπήντησε γοργὰ ἡ γραῖα, βιαζομένη νὰ συνεχίσῃ τὴν ἡμιτέλη τῆς φράσιν.

«Ἐκατάλαβά» ὑπέλαβεν ἡ Μαργαρίτα «θενᾶρθη ὁ Τότης καί θὰ παρησιασθῆς μ' ἐρτό τὸ κοντογοῦνι ποῦ ζεῦει!»

Καί πλήρης ἀθυμίας ἐκίνησε νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ δωμάτιόν τῆς.

«Μὴν κἀνὴς ἔτσι, γυιέ μου, καί ἂν ἔρθῃ νένουμα!» εἶπε τότε ἡ κυρὰ Γιακουμάκινα. «Ἄδᾶ δὲν εἶσαι ἐσὺ νὰν τονε δεχτῆς ;

— Καλά, ὅπως ὀρίζεις!» ἀπήντησεν ἡ νεῆνις, κλείουσα τὴν θύραν.

Τὸ δωμάτιόν τῆς ἦτο τὸ μόνον μέρος τῆς σκοτεινῆς αὐτῆς οἰκίας, εἰς τὸ ὁποῖον εἰσῆρχετο περισσότερο, ἔλεγε, φῶς. Ἐν ἀνάκλιτρον ἀπὸ καρυδοξυλον μὲ στρωσίδια ἀπὸ κόκκινον βαμβάκερον ὕφασμα καί δύο ἱματιοθήκαι, κομμά καινουργῆ, σιλιπνά, μὲ πολλὰ συρτάρια καί μετἀλλίνα κοσμήματα, ἀπετέλουν ἀντίθεσιν ζωηρὰν πρὸς τᾶλλα ἐκεῖ ἀμαυρὰ καί παλαιὰ ἐπιπλα. Αὐλαῖα κόκκινη καί αὐτὴ καί ἀπὸ τὸ ἴδιον πρόστυγον ὕφασμα, ἀπέκρυπτε τὴν κλινὴν τὴν παρθενικὴν, μικρὰ δὲ διαφανῆ παραπετάσματα κεντητά, ἐκάλυπτον τὰ ὑαλώματα τοῦ μόνου παραθύρου. Τραπεζίον σκεπασμένον μὲ πολὺχρωμον ἰνδιάναν, ὑπεβάσταζε τὰ διάφορα τῆς ἐργασίας ἀντικείμενα, ἀπὸ τῆς ὀροφῆς, δὲ ἀνηρημένον κλωβίον ἐπίμηκες ξύλινον ἐνέκλειεν—ἄλλη λατρεία τοῦ τόπου αὐτῆ, —μικρὸν κατακίτρινον κανάριον, ἄνοστον καί ἄλλον. Ὑπεράνω τοῦ ἀνακλίντρον μία εἰκὼν, καί ὑπεράνω τοῦ τραπέζιου εἰς καθρέπτῃς. Πλησίον τοῦ καθρέπτου ἐκρέματο ἓν μάρκτρον. Νιπτῆρ ἐκεῖ-μέσα δὲν ὑπῆρχεν. Ἡ Μαργαρίτα ἐνίπτετο εἰς τὴν κάμαραν τοῦ νόνου τῆς ἢ ἀπλούστερα εἰς τὸν νεροχύτην τοῦ μαγειρείου.

Ἐκάθισεν εἰς τὴν συνειθισμένην τῆς θέσιν πλη-

σίον τοῦ παραθύρου καί ἀνέλαβε τὴν ταινίαν τοῦ κεντήματός τῆς. Ἀλλὰ πρὶν τελειώσῃ ἀκόμη μίαν τρύπαν τοῦ σχεδίου, τοῦ ἐξωγραφημένου διὰ μολυβδίδος, ἠγέρθη ἐπὶ τοῦ ἐνός ποδός, ἐκαμψε τὸ γόνυ τοῦ ἄλλου ἐπὶ τοῦ καθίσματος καί ἐπρόβαλεν εἰς τὸ παράθυρον, στηρίζουσα τοὺς ἀγκῶνας ἐπὶ στενοῦ προσκεφαλαίου, ἐστρωμένου καθ' ὅλον τὸ μῆκος τοῦ βάρου. Ἡ προφύλαξις αὕτη δὲν εἶνε περιττὴ εἰς μέρη ὅπου τὸ παράθυρον εἶνε ἐκτάκτως προσφιλὲς εἰς τὰς νέας γυναῖκας καί μάλιστα τὰς μὴ ἐξεργασμένας, χωρὶς τὸ προσκεφαλαίον αὐτὸ καί ὁ κόπος διὰ τὰς χεῖρας θὰ ἦτο περιττός καί ἡ τριβὴ διὰ τὰς χεῖριδας ἐπιβλαβεστάτη.

Ἡ Μαργαρίτα προσεπάθησε νὰ φαιδρυνθῆ παρακολουθοῦσα διὰ τοῦ βλέμματος τοὺς ἀραιούς διαβάτας καί τὰς μικρὰς σκηνὰς τῆς ὁδοῦ. Στενὸς ὁ δρόμος, ὥστε μετὰ βίας νὰ χωρῆ μίαν ἀμαξαν ἢ ἓν κάρρον, καί σκολιός, ὥστε αἱ οἰκίαι τοῦ ἐνός ἄκρου νὰ μὴ φαίνονται ἀπὸ τοῦ ἄλλου, ἦτο ἓν ἀπὸ τὰ πολλὰ καντούνια, τὰ ὁποῖα ἐκβάλλουν εἰς τὴν παράλιον λεωφόρον τοῦ Ἄμμου. Ἐφαίνετο λοιπὸν ἐκεῖθεν, ἀντιτιθέμενον πρὸς τὴν σκιάν του καί συνεσθηκωμένον μεταξὺ τῶν δύο τελευταίων οἰκιῶν, ἓν μέρος ἠλιοφώτιστον καί πολυάνθρωπον τῆς ἀνοικτῆς λεωφόρου, περατούμενον μέχρι τοῦ λευκοῦ πεζοδρομίου τῆς προκυμίας, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου ἤρχιζε, πρὸς τὸν οὐρανὸν θὰ ἔλεγε ἀνερχομένη ἡ γαληνιαία θάλασσα, ἐρ' ἢς ἔπλεον σιγὰ δύο-τρία ἀλιευτικὰ πλοιάρια. Αἱ οἰκίαι τοῦ δρόμου αὐτοῦ ἦσαν αἱ περισσότεραι πτωχικαί, μικραὶ καί μονώροφοι, μὲ πράσινα ὡςπεπιτοπλεῖστον παραθυρόφυλλα καί μὲ φρεσκάδες, λειψανα ἀκόμη τοῦ θέρους, μεγάλα δηλαδὴ πλάσιμα ξύλινα, ἐπὶ τῶν ὁποίων αἱ νοικοκυραὶ τεντόνουν πανίον λευκὸν καί κρεμοῦν ὡς σκιάδας πρὸ τῶν παραθύρων· πλεονάζουν δὲ καί ἐδῶ τὰ χαμόγελα, οἰνοπωλεῖα τὰ περισσότερα, ἀπὸ τῆς θύρας τῶν ὁποίων προβάλλει ἡ ἄκρα ἐνός πάγκου καί—τὸ σύνθημα κόσμημα τῶν περισσοτέρων δρόμων τῆς οἰνοφίλου πόλεως, —μικρὰ σημάκια κόκκινη, μὲ καλᾶμινον κοντόν, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἀναγράφεται ἡ τιμὴ τοῦ πωλουμένου οἴνου.

Ἀλλὰ τὸ ἐξαιρετικὸν τοῦ καντουνοῦ αὐτοῦ ἦτο ὅτι ἡ μία σειρὰ τῶν οἰκιῶν, ἀκριβῶς ἀπέναντι τῆς οἰκίας Στέφα, διηνοίγετο πρὸς πλατεῖαν μικρὰν, τετράγωνον καί πλακόστρωτον, τὴν μίαν πλευρὰν τῆς ὁποίας κατεῖχεν ἐξ ὀλοκλήρου ἡ ἐκκλησία τῆς Παναγίας, μὲ τὸ πάνοπτον κωδωνοστάσιόν τῆς. Ἐκ τῶν ὠραιότερων ἑλληνικῶν ἐκκλησιῶν ποῦ εἴμπορεῖ κανεὶς νὰ παντήσῃ, προβάλλει ἐκεῖ τὴν ἤρεμον καί μεγαλοπρεπῆ ἐν τῇ ἀπλότητι τῆς προσοψίν, τεφρὰν μὲ κυανὰ ἐπιχρίσματα, μὲ τὴν κατάγλυφον καί καταστόλιστον θύραν καί τὰ ψιδωτὰ παράθυρα, ἐπιδεικνύει δὲ παραπλεύρως τὸν ὄγκον τοῦ ὑψηλοῦ ἐκείνου πύργου, τοῦ ὁποῖου ἡ κωνοειδὴς σταυροφόρος κορυφή φαίνεται ὡς διατρυπῶσα τὸν οὐρανὸν—σύνολον γιγαντικῶν ἀναλόγων τοῦ στενοῦ χώρου, τὸ ὁποῖον καθιστᾷ οἰονεὶ νάνους συνεσταλμένους καί πτήσσοντας τοὺς περὶ τῆς πλατείας οἰκίσκους. Μία βρύσις, πλησίον τῆς ἐκκλησίας, συνῆθροίζεν ὡς τὸ ἐκλυσιτικώτερον συνεντευ-

κτῆριον τὰς γραῖας καί τὰ παιδιὰ τῆς συνοικίας, καί ἔβλεπε ἐκεῖ περὶ παρατεταγμένους κἀδδους καί στάμνας καί βαρέλια, ἀναμένοντα τὴν σειρὰν νὰ γεμίσουν ἀπὸ τὸν ἓνα καί μόνον κρουόν, ἐν ᾧ τὰ παιδιὰ καί αἱ κορασιδὲς ἐκυνηγοῦντο κυλιόντα τὰς στεφάνους των, αἱ δὲ γραῖαι μὲ στυγνὴν ὄψιν ἀνεκοῖνον πρὸς ἀλλήλας τὰ νέα. Τὰ ζῶα τῶν χωρικῶν ἦσαν δεμένα κατὰ στίχους μακροὺς ἐξώθεν τῶν οἰνοπωλεσιῶν, καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῆς ὁδοῦ, μέσα δὲ οἱ αὐθένται των, πρὶν ἀναχωρῆσουν διὰ τὴν ἐξοχὴν, καθήμενοι περὶ τὸ πρόγευμα, τὸ ὁποῖον ἐβρεχεν ἄρθονος οἶνος, συνεζήτουν μὲ φωνὰς καί βλασφημίας διὰ τὰ πολιτικὰ τοῦ χωρίου των. Οἱ ὑπρέται τῶν ἐκεῖ πλησίον μαγειρείων, περιεργόμενοι τὰ οἰνοπωλεῖα ταῦτα, τὰ χωρὶς ὑπρέτην γενικῶς, μετέφερον τὰ παραγγελλόμενα φαγητά, ζωμὸν κοιλίας προπάντων, μὲ λιπαρὰν κιτρίνην ἐπιφάνειαν, ἢ ἀπῆγον κενὰς τὰς γαθάθας καί τὰ πινάκια καί τὰ χάλκινα νομίσματα. Ἀλλὰ παιδιὰ μετέφερον ἄρτους διὰ χειραμαξίων διτρόχων ἢ διὰ κανίστρων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καί κορασιδὲς γυμνόποδες ἐπέστρεφον ἀπὸ τὴν βρύσιν κρατοῦσαι μετὰ κόπου γεμάτους τοὺς κἀδδους των ἔνθεν καί ἔνθεν τῆς στεφάνης, ἐν ᾧ, δρομαῖαι ἐκ τοῦ βάρους, ἰχνογράφουν τὴν πορείαν των διὰ γραμμῆς ὑδατίνης ἐκ τοῦ διαρρέοντος ἀγγείου. Ἐνίστε ἐπεραθίον πωλητῆς ὁπωρῶν κρατῶν ἐδῶθεν τὴν κάλαθον καί ἐκεῖθεν τὸν ζυγὸν καί ἐκθειάζων μὲ περιθάλειαν τὸ ἐμπόρευμά του :

— Σταφύλια περγουλίσια! σταφύλια περγουλίσια! ὦ!

ἢ πλανόδιος πραγματευτῆς τὴν κανίστραν φορτωμένος καί ἀγγελλόμενος μὲ τὸν σιδηροῦν πῆγυν, τὸν ὁποῖον κροτεῖ ἐπὶ τοῦ λιθοστρώτου, ἢ ἑβραῖος διαλαλῶν μὲ ἀηδῆ ρινοφωνίαν τὰ ἐκ λευκοσιδήρου ἀγγεῖα του τάντανανκλῶντα τὸν ἥλιον. Καί μεταξὺ τοῦ κόσμου τοῦ χυδαίου αὐτοῦ καί ἀραιοῦ, διέβαινον ἀραιότεροι πολὺ καί ἀνθρωποι καλλιτέρας τάξεως, ὑπάλληλοι ἢ ἔμποροι σπεύδοντες εἰς τὰς ὑποθέσεις των, ἰατροὶ ἐπισκεπτόμενοι τοὺς ἀσθενεῖς των καί νέοι ἄρργοι καί κομποὶ δι' ἄλλας αἰτίας. Αὐτοὺς τοὺς παρηκολούθουν μετὰ προσοχῆς καί περιεργίας εἰς τὸ παραμικρὸν δὲ κτύπημα τακουνοῦ εὐγενεστέρου, ἢ ὠραία νεῆνις ἢ ὑραίνουσα ἐσταμάτα τὸν ἀργαλειὸν καί ἐπρόβαινε εἰς τὸ παράθυρον, ἢ δὲ κακὴ πενθερὰ ἢ λοιδοροῦσα ἀπὸ πρῶιας τὴν νύμφην τῆς, κατεβίβαζε τὴν ὄξειαν νευρικὴν φωνὴν διὰ νὰ χαιρετίσῃ . . .

Ἐνα τακοῦνι τέτοιο ἐπερίμενε σήμερα ἡ Μαργαρίτα εἰς τὸ παράθυρον, νάκουσθῆ ἐκεῖ καί νὰ τρομάξῃ τὴ γειτονιά. Χθὲς τὸ βράδυ τὸν εἶχαν συναντήσῃ στὴν Πλατεῖα Ρούγα ποῦ πῆγαιναν νὰ ψωνίσουν καί τοὺς εἶπεν ὅτι θὰ εἴλθῃ νὰ τοὺς ἐπισκεφθῆ. Ὑστερ' ἀπὸ τόσα χρόνια . . . Πῶς μεγάλωσε, πῶς ψήλωσε, πῶς ἔγενεν! Ἐστάθηκε ἀδύνατο νὰ τον γνωρίσουν. Καί ποῖος τὼλπιζε πῶς ἀπὸ κείνο τὸ λιγνὸ-λιγνὸ καί μαζωμένον παιδί, — ὅπως τὸν θυμᾶται καλὰ ὅταν ἦταν καί οἱ δύο συμμαθηταὶ ἀγαπημένοι εἰς τὸ σχολεῖον τῆς νόνας, — θάβγαίνα σήμερα ἓνας Τόνης ἴσια μ' ἐκεῖ πάνου, ἄντρουκλας ποῦ τρέμ' ἢ γῆ σὰν περπατῆ . . . Καί

ὅταν τὸν παρέβαλλε μὲ τὸν Νιόνιον, ποῦ ἤθελαν νὰ τῆς δώσουν, ὁ Νιόνιος ἐξητελιζέτο, ἐξεμηνδενίζετο. Δὲν ἤξευρε πῶς νὰ διώξῃ ἀπὸ τὸ πνεῦμά τῆς τὴν ὀγληρὰν αὐτὴν καί ἐπίμονον εἰκόνα. Καί ὁμως ἀπὸ χθὲς ἐκκυνεν αἰωνίως καί χωρὶς νὰ θέλῃ τὴν σύγκρισιν αὐτὴν, ἢ ὁποῖα ἐκράτει τὰ νεῦρά τῆς εἰς μίαν διαρκῆ ἔντασιν, τὴν αἰτίαν τῆς ὁποίας, καί αὐτὴ ἡ ἴδια ἂν ἠρωτᾶτο, δὲν θὰ ἤξευρε νὰ εἶπῃ καλὰ-καλὰ. Διότι, ἐν' ἀρχοντόπουλο σὰν τὸν Τόνη, ἦτο βεβαίως ὄνειρον, εἰς τὸ ὁποῖον δὲν ἐτόλμα ἢ πτωγὴ αὐτὴ νὰ παραδοθῆ· ἀλλ' οὔτε πάλιν μέχρι τοῦ Νιόνιου θὰ κατεδέχετο ποτὲ νὰ καταβῆ. Καί ἂν αὐτὸς τῆς ἦτο γραμμένος ἀπὸ τὴν τύχην, θὰ ἐπρότιμα πολὺ καλλίτερα τοὺς τοίχους τοῦ Μοναστηρίου, τοὺς ὑψηλοὺς ἐκείνους καί τυφλοὺς, τοὺς ὁποῖους ἔβλεπε μὲ τόσῃν φρίκην, ὅσες φορὲς ἐπενοῦσε ἀπὸ τὴν Μητρόπολιν.

*

Ἐσκέπτετο, ἐκέντα καί ἔβλεπε κατὰ διαλείμματα εἰς τὸ παράθυρον . . . Ἐπὶ τέλους ἐφάνη ἐρχόμενος ἀπὸ τὸν Ἄμμον καί φράσσαν μὲ τὸ πλατύ του σῶμα σχεδὸν ὀλοκλήρον τὸ στόμιον τοῦ καντουνοῦ ὁ Τόνης Τοκαδέλος. Πιστὸς εἰς τὸ λόγον του, μπράβο . . . Ἡ Μαργαρίτα τὸν παρηκολούθησεν ὀλίγον καί εἰσῆλθε νὰ εἰδοποιήσῃ τὴν νόνα τῆς καί νὰ σύρῃ τὸ σχοινίον μὲ τὸ ὁποῖον ἦνοιγεν ἢ ἐξώθυρα. Ἀλλὰ πρὶν ἀκόμη ἐτοιμασθῆ ἡ νόνα, ὁ Τόνης εὐρίσκετο εἰς τὴν κλίμακα, ἢ δὲ Μαργαρίτα παρὰ τὴν ξυλίνην κιγκλίδα, τῷ ἔτεινε τὴν μικρὰν παχουλὴν χεῖρα, μὲ μειδίαμα γλυκῦ.

«Καλῶς ἐκόπιασες . . .

— «Μπᾶ! μπᾶ! μπᾶ καλὸ στὸν κόντε μου! μπᾶ καλὸ στὸν ἀφέντη μου! καί ποῦ νὰ σὲ γνωρίσω ἐγὼ, ἂν δὲ μοῦ το λέγανε!» ἀνέκραξεν εὐθύς καί ἡ σίόρα Νένε μὲ τὴν σδυμένην τῆς φωνήν, ποῦ μόλις ἤκουε τὰς λέξεις, καί ἔτρεξεν εἰς ὑποδεξίωσιν τοῦ παλαιοῦ τῆς παιδιοῦ, τὸ ὁποῖον σήμερον ἠναγκάσθη νὰ σκύψῃ πολὺ-πολὺ διὰ νὰ σφίξῃ τὴν ἠρωτηριασμένην τῆς χεῖρα. Ἡ ταλαίπωρος γραῖα, ἔχουσα ἀκόμη νωπὰς τὰς συγκινήσεις τοῦ παραμυθιοῦ, ἀλλὰ καί πράγματι συγκινηθεῖσα ἐπὶ τῇ θέᾳ τοῦ νέου, κατώρθωσε νὰ εὐρῃ δύο ἰσχνὰ δάκρυα, τὰ ὁποῖα μόλις ὑγράναν τὰ βλέφαρά τῆς. Ἀλλοῖμονον! Εὐρίσκετο εἰς τὴν ἡλικίαν, κατὰ τὴν ὁποῖαν στερεοῦσιν αἱ πηγαὶ τῆς εὐαισθησίας καί μετὰ βίας πλέον εἴμπορεῖ ἢ γυνὴ καί νὰ κλαύσῃ.

«Αἱ, πῶς τὰ περνᾶς λοιπόν, σίόρα Νένε;» τὴν ἠρώτησεν ὁ Τόνης.

«Αἱ, σὰ γρηά . . . δὲ με βλέπεις; Τώρα, παιδάκι μου, τὸ ἓνα μου ποδὶ ἐμένανε βρῖσκεται στὸν τάφο . . .

— Ἄ μπᾶ μπᾶ, μὴν τα λὲς αὐτὰ τὰ λόγια! Οὐ, εἶνε πολὺ νωρὶς ἀκόμα. Ἀπὸ τώρα; . . . Ὡς πῶσω χρονῶν εἶσαι, δὲν μω λὲς;»

Ἡ Νένε προσήλωσε τοὺς ὑαλώδεις ὀφθαλμοὺς τῆς εἰς τὸ κενόν.

«Ἄ, μὰ πρέπει νὰ ἦμαι καμμία ἐβδομηνταρία . . .»

Καί πρέπει νὰ ἦταν καμμία ἐνενηνταρία . . . Ὁ Τόνης ἐγέλασε καί ἀπήντησε.

¹ Ἰδε σελ. 1

«Βλέπεις; Έσύ 'σαι νέα ακόμα. Ίσια με τα εκατό, έχουμε ακόμα τριάντα χρόνια' άκουσ; Τριάντα χρόνια είνε μία ζωή... έβδομηντα... όγδόντα... ενενήντα... εκατό...»

Και έστράφη να χαιρετίσει τή σίορα Γιακουμάκινα, ή οποία εϊσήρχετο με τό καινούργιο της κοντογούνι, — από μαύρην ινδιάναν με μικρές άσπρες κοκκίδες, — και έστεινε τās άγγάλας της άκτινοβολούσα εις τόν ήλιο της, εις τό καμάρι της, εις τὰ μάτια της τὰ δυό... τόν κόντε της, πού δέν τους αλησμόνησε, πού τους εκαταδέχτηκε, πού τους εκαμε τό όνόρε... πού τους άγαπάει ακόμα... Κάμε τόν καφέ του παιδιού, Νένε μου!...

Η σίορα Γιακουμάκινα ήτο άγαθή και άπλοική. Άλλ' όσο και άν παραδεχθώμεν ότι ήσθάνετο όσα έλεγε, δέν είμπορούμεν να μη παρατηρήσωμεν τήν υπερβολήν τής κολακειάς εις τήν δεξίωσιν μιās γυναικός του λαού προς ένα άριστοκράτην. Εις τὰ κινήματά της, εις τούς λόγους της, εις τό ύφος της, διαφαίνεται ή δουλική αυτή κολακεία ενώπιον του κόντε, του άλλοτε κυρίου τής ζωής, τής τιμής, τής περιουσίας της. Ζώσα ακόμα εις τό παρελθόν, όταν ή κοινωνία έχωρίζετο διά σινικών τειχών εις τάξεις και ύπερόπται άριστοκράται εκάθηντο επί του τραχήλου τής περιφρονημένης αυτής γλεμπάγιας, έφέρετο όπως έβλεπε και τόν πατέρα της να φέρεται και τόν πνευθρόν της, ό οποίος μέχρι τής τελευταίας του ήμέρας όσάκις διήρχετο από του παρά τήν Πλατεϊάν του Άγίου Μάρκου καφεναείου, εν ώ συνηθροίζοντο αί άριστοκράται, έθεώρει χρέος του να χαιρετήσῃ τήν σκούφίαν του, όπως άλλοτε όταν άν δέν τό εκάμνεν, έξυλοκοπείτο. Περί των έλευθεριών τās όποιās έδώρει τό κυανόλευκον εκείνο πανίον, τό άναπετασθέν με τόσον ένθουσιασμόν επί του ένετικου φρουρίου, δέν είχε και πολλές ειδήσεις ή σίορα Γιακουμάκινα. Πού να πιστεύσῃ πλέον αυτή κατά βάθος — και ήμπορούσε να τής το έλεγεσ όσον ήθελες, — ότι ό Τόνης ό γυιός του κόντε Ρικάρντου και έγγονος του κόντε Παύλου Τοκαδέλου, πού έτρόμαξε με τὰ πλούτη του και με τή δύναμή του τή χώρα, ήταν σήμερα όμοιος και άπαράλλακτος με τόν τελευταίο χαμάλη και χειρότερος μάλιστα, άν κατά τύχην, όχι πολύ σπανίαν, ήθελε χάσει τήν περιουσίαν του...

Άπεναντίας του νέου πνεύματος τήν πνοήν έδύνατο τις να αισθανθή άμέσως εις τής Μαργαρίτας τήν συμπεριφοράν. Νέα και κομψή, λάμπουσα εκ τής χρυσής της ωραιότητας και έρμκτισμένη διά καλής προικός, φαίνεται ως να είχε συναισθήσιν ακριβή τής θέσεώς της και τής αξίας της και ως να περιεφρονεί πρό του μέλλοντος και του παρόντος τό παρελθόν. Με μειδίαιμα επί τής μορφής της έράσμιον, αλλά σοβαρόν και με πολλήν αξιοπρέπειαν, εκάθητο εκει επί μιās έδρας άνέτως και άπετείετο προς τόν νέον, ως ίση προς ίσον, εξίσου τιμώσα διά τής ενοίας της όσον και τιμωμένη από τήν επίσκεψιν εκείνην. Ό Τόνης τό ένόει καλά και έβλεπε τήν κόρην με μεγάλην του άπορίαν. Διότι θαύμα τῷ έφαινετο πώς εκάθε να έχῃ άέρα τοιούτον μεγαλείου ή κόρη του λαού, ή οποία άνετράφη εντός

τής οικίας εκείνης, μεταξύ των ταπεινών ανθρώπων και υπό τήν επίδρασιν των συναναστροφών τής γειτονείας. Δέν έθαύμαζε δέ όλιγώτερον και τήν φυσικήν της ανάπτυξιν, εκ τής όποιās τις οίδεν άν άλλος δέν θα έπεξήγει και τήν ήθικήν. Κοντή μάλλον αλλά σωματώδης, έπεδεικνυε τās άμέμπτους στοργυλότητας των βραχιόνων, των στηθών της και των κνημών, τās όποιās προέδιδεν ή βραχεία οικιακή έσθής. Τό αυστηρώς μαύρον των ένδυμάτων της, τό χρώμα τό όποϊον από του θανάτου των γονέων της δέν άρῆκεν, άνεδείκνυε τό πυρρόν της τρίχωμα και τήν εκτακτον λευκότητα του προσώπου της και των χειρών, τήν έσπαρμένην δι' άραιών ώχροτάτων έρηλιδών, χαριτωμένων. Τό άνω χείλος, άνασηκωμένον όλίγον ώστε να φαίνωνται και εις τό έλάχιστον μειδίαιμα οι επάνω τομείς, οι συμπαθώς προεξέχοντες, προσέδιδεν εις τήν φυσιογνωμίαν τής κόρης εκφρασιν ιδιόχουσαν τόλμης, πείσματος, θελήσεως — τήν εκφρασιν ή οποία άσθενεστέρα τήν έχαρακτήριζε και παιδίον ακόμα, όπως ό Τόνης τήν ένθυμείται καλά, δυό-τρία έτη μεγαλύτερός της αυτός, πού εκάθηντο μαζί με τάλλα παιδιά εκει εις τās ίδιās βαθυμίδας και έπαίζαν με τὰ κονδύλια και με τὰ κουκούδια... Και συνεδαυλιζόντο όλόεν αι άναμνήσεις του νέου, και επέστρεφεν εις τό παρελθόν, βλέπων τόν χώρον όπου διήλθε τās παιδικάς του ήμέρας τās εύτυχείς, τούς ανθρώπους μετά των όποιών συνέζησε και τούς όποιούς ήγάπησεν. Είχον περάσει δεκαπέντε χρόνια χωρίς να μεταβληθῇ τίποτα σχεδόν εκει μέσα. Ωμίλει προς τήν Γιακουμάκιναν και προς τήν Νένεν και ένόμιζεν ως να ήτο χθές μόλις πού έχωρίσθησαν' γραϊται και τότε, γραϊται και τώρα. Και σήμερα ως άλλοτε αι βαθυμίδες και τὰ σακμνια ήσαν γεμάτα από παιδιά, τὰ όποια τόν παρετήρουν σιωπηλά μετά περιεργίας. Τὰ παλαιά επιπλα όλα εις τήν θέσιν των' αι καρέκλαι κατά μήκος των κηλιθών τής κλίμακος, τό παλαιόν κομμόν άπέναντι, τό τραπέζιον τής εργασίας εις τήν άλλην γωνίαν, μία λάμπα επάνω με κυανούν έλαιοδοχείον' και εις λύχνος χάλκινος με κωνοειδές επικάλυμμα, τό όποϊον έφερε καθεσπέραν άναμμένον ή σίορα Νένε από τό μαγειρείον και έλεγε:

«Καλή σπέρα τς' άφεντίας σας!»

Τὰ επί του κομμού κομψοτεχνήματα, τό όποϊον έδω επέχει τόπον γείσου έστίας ή κυλλίθαντος, ήσαν όπως τάφηκε' δύο άγγεία από έσμουρισμένην ύαλον με τεχνητά άνθη, δύο τσαρουγάκια κόκκινα από πορσελάνην συνηνωμένα — τὰ όποια ποτέ δέν μετεχειρίσθησαν ως τεροδόχην, άλλ' ως θήκην κομβίων και βελονών, — κοκκάλινον πιεστήριον εν σχήματι κυναρίου κισρίνου, άμόρφου, ως άγάλματος αιγυπτιακού, και εν τεμάχιον άργυρομέλανος λαυριακού γαληνίτου. Ύπεράνω ήσαν άνηρημένοι αι αυτάί ακόμα εικόνας' ή μία μεγάλη σκοτεινή έλαιογραφία, παριστώσα τόν Γιακουμάκην Στέφαν νέον και άλλη ύποκάτω μικρά χαλκογραφία παριστώσα τόν Κωνσταντίνον Παλαιολόγον, μαχόμενον επί των τειχών τής Κωνσταντινουπόλεως... Όλα όπως τάφηκε' με τήν διαφοράν ότι τῷ έφαινοντο μικρό-

τερα, σκοτεινότερα, ή όπως διατηρούντο εκτοτε εις τήν μνήμην του — όλα εκτός τής φίλης του Μαργαρίτας, ή οποία έμεγαλύνθη άπεναντίας και άνέλαμψεν ώστε να δειλιάζῃ σήμερα αυτός νατενίσῃ εύθῦ προς τούς όφθαλμούς της τούς καταμαύρους, με τό λεύκωμα τό άμυδρώς ύποκύανον, και εκτός του δωματίου της, τό όποϊον διά τής ανοικτής θύρας έβλεπε στιλπνόν, καθάριον, νεάζον, άξιον ένδικαίτημα τής κόρης, ή οποία άντετίθετο ζωηρότατα προς τήν ήρεμίαν και τό ήμίφως τής οικίας εκείνης.

«Μπα ό Τόνης μου! μπα τό παιδί μου!» έλεγεν ή Γιακουμάκινα κτυπώσα τόν άγαπητόν της επί των ώμων. «Θυμάσαι τό σπίτι πού εκάθουσα-στε; Έντογε!»

Και τῷ έδειξεν από τό παράθυρον τήν οικίαν, εις τήν όποιαν ό πατήρ μετά τής μητρός του και αυτόυ είχαν έλθει να κατοικήσουν, εξ οικογενειακών περιπετειών και έριδών ένεκα του γάμου των άπομακρυνθέντες τότε του κόσμου και καταφυγόντες δι' όλίγον καιρόν εις τήν παράμερην συνοικίαν, όπου εκάμνεν τήν γνωριμίαν τής σίορα Γιακουμάκινας και έστειλαν εις τό σχολείον της τόν μικρόν Τόνην.

«Θυμάσαι, παιδάκι μου, πού είχες τό σάγριο εκείνο πού επήγε να σου φάῃ — ό Θεός να σε φυλάῃ και κακό να μην έχῃς, — ούλη τῇ μασέλα και μη να σου το ξορκίσω με τόν άγιασμό δέν ήτανε κάλο να σου γιάνη ποτές;

— Ναι, ναι...

— Άμή τό χέρι σου; άμή τό χεράκι σου, πού έπεσε από τῇ συκιά τῇ αὐλῆς σας και το πιάκι-σεσ, όζω άπόδωπα; Θυμάσαι πόσον καιρό σου πώχαμε σε στέλλες ίσια με πού να θρέψῃ; Η καιμένη ή σίορα μάρε τὰ τί ύπόφερε και με σένανε! Να πούμε τήν αλήθεια ήσουν και λιγάκι ασύσταγος τόν καιρό πού ήσουν μικρός.

— Μυ! τὰ ίδια και τώρα» ειπεν ό Τόνης.

«Α, μπα-μπα-μπα, δέν το πιστεύω! δέν το πιστεύω!» διεμαρτυρήθη ή Γιακουμάκινα, ροφώσα τόν ταμβάκον της με κλειστούς όφθαλμούς. «Έσύ τώρα είσαι φρόνιμος, άντρας με μυαλό και με τάξι. Άμή πώς;»

Μή θέλουσα δέ να εκθάψῃ και άλλας άναμνήσεις ασυσταγίας, τās όποιās δέν θα ήκουεν ίσως με μεγάλην ευχαρίστησιν ό κόντες της, έτρεψεν επ' άλλο τήν συνομιλίαν και ήρχισε να τῷ ζητῇ πληροφορίας περι τής μητρός του, του πατρός του, τής αδελφῆς του τής Κίτης, τής αδελφῆς του τής Κεβῆς, τής γραϊας Μηλιζῆς, άν τήν έχουν ακόμα στο σπίτι, και περι άλλων από τὰ όποια τὰ περισσότερα τὰ έγνωρίζε, διότι ή οικογένεια Τοκαδέλου δέν εκακρύνθη ποτέ από τόν τόπον, ούτε ό Γιακουμάκης Στέφας έπαυσε να είνε φίλος της' άλλὰ τόν έρωτώσε έτσι για να γίνεται κουβέντα και να φανερόνη τό ένδικαίφρον της, άπευθυνομένη ως εξ άρχῆς προς τόν νέον με τό Συ εκείνο, τό όποϊον γενικώς ό έδω λαός, και ό άνεπτυγμένος ακόμα, μεταχειρίζεται: προς τούς ευγενείς, καθ' έν τρόπον τό μεταχειρίζομεθα άπευθυνομένοι: προς τόν Θεόν. Ό νέος απήντα προθυμότητος, γελών δυνατά με τήν καρδίαν εις τὰ

χείλη, με τόν αντίχειρα χωμένον εις τό γελέκιόν του υπό τήν μασχάλην και με τόνον τινά φωνῆς υπέρρινον, γοργόν, άνευ πολλών άσυναϊρέτων, πρόγμα άσυνειθιστον εις τόν τόπον και τό όποϊον εκάμε τήν Μαργαρίταν να παρατηρήσῃ:

«Άκούς, νόνα, πώς μιλεϊ ό Τόνης μαωραϊτικά;

— Έ και βέβαια!» απήντησεν ή Γιακουμάκινα. «Τώρα τόσα χρόνια, γλέπει, στῆν Πάτρα...

Δέ μας λές ντούγκους, είνε ώμορφος τόπος ή Πάτρα;

— Σάν ξενητείς και σαν Μαωράς» απήντησε μορφαζών ό Τόνης, προσποιητώς όλίγον, δια να κολακεύσῃ τήν φιλαυτίαν των νησιωτών, οι όποιοι θεωρούν τόν τόπον των — και ίσως δέν έχουν πολύ άδικον, — ως τόν καλλίτερον του κόσμου.

«Η κυρίες όλες εκει φορούνε φέσια» υπέλαθεν ή Μαργαρίτα «και τὰ κορίτσια βγαίνουν ξεσκούφωτα' αλήθεια;

— Άμή και τὰ κότολα των άντρώνε πώς τῷ-χεις; Φόρεμα, μάτια μου και ή φουστανέλλα;

— Ναι! μα είνε και πολλές οικογένειες καθώς πρέπει» ειπεν ό Τόνης.

«Σάν κ' έδῶ;

— Όχι ποτέ σαν κ' έδῶ, μα τέλος πάντων! Βλέπεις ανθρώπους πολιτισμένους. Βάλῃ τώρα πού είνε και ξένοι ένα σωρό».

Και εξηκολούθησεν όλίγον ακόμα ή περι Μαωραῶ συνομιλία, έως ου ό Τόνης έστράφη προς τὰ παιδιά, τὰ όποια από του άμφοιθέατρον των εξηκολούθουν να σιωπούν και νακούουν, και ήρώτησε τίνος είνε δυό μικρά ξανθά, με γαλανούς όφθαλμούς, οι όποιοι τόν έβλεπαν διάνοικτοι, εκπληκτοι.

«Δέν τα ξέρεις! δέν τα ξέρεις! Είνε ενού μακαλάρη έδῶ κοντά» απήντησεν ή Γιακουμάκινα, με ύφος σημάκινον «Δέν είνε από τῇ ράτσα των παιδιώνε πού είχα μία βολά».

Ό Τόνης επλησίασε και έθώπευσε τό μικρότερον.

«Τό ξέρεις τό μάθημά σου;

— Ναι!» απήντησε τό παιδίον.

«Ναι;!!» παρενέθη άμέσως ή Γιακουμάκινα επιπληκτική. «Ποίος σ' εκάθε να μιλής έτσι; Ναι-σκε, κόντε μου, λένε. Πέστο!

— Ναίσκε, κόντε μου!» έτραύλισε τό παιδίον.

Καθ' ήν στιγμήν έδιδετο τό μάθημα αυτό τής συμπεριφοράς, έτριξεν ή κλίμαξ, υπό βήμα βαρού και άνήλθεν επιστρέφων κατά τήν συνθήσιαν του όλίγον ώραν πρό του γεύματος, ό σίορ Γιακουμάκης. Έπεβλήθη εύθως άμέσως ή κάπως προτεταμένη του κοιλία και ή βαρεία του φωνῆ:

— Ω, καλώς εκόπιασες! καλώς εκόπιασες! Μου τώπανε πώς είσαι άπάνων.»

Και εναγκαλισθείς τόν νέον, τόν έφιλήσεν επί τής παρειάς με πατρικήν τρυφερότητα.

[Έπειτα συνέχεται]

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΑΞΕΙΔΙ ΑΠΡΟΣΔΟΚΗΤΟ!

Από την έσπεριδα της ήμέρας αυτής ο κ. Κοσμάς έφυγε μαγευμένος, διότι επί τέλους ή άτρωτος χήρα, ενικήθη από τα προτερήματά του, και ο Τηλέμαχος με ένα κομματάκι χαρτί, αλλά με πολλές πικρές σκέψεις.

Είναι τόσο φοβερόν πράγμα ή επιστολή! Ποσας φοβας νομίζει κανείς, ότι θα εύρη την ζωήν μέσα εις τας γραμμάς της και όμως εύρίσκει τον θάνατον και ακόμη του θανάτου φοβερότερον—την ύβριν και την περιφρόνησιν.

Ητο επιστολή γραμμένη από την γυναίκα, την οποίαν ήγάπα και όμως ή επιστολή αυτή τον έκακε, ήθελε να την αναγνώση εις τό φως του φανού, άλλ' έφοβήθη μήπως τό περιεχόμενον εινε θλιβερόν και λειποθυμηση μέσα στο δρόμο.

Αμα εκλεισθη εις τό δωμάτιόν του, την ανέγνωσε.

Τόσα πολλά δάκρυα έχυσε, ώστε κατ' αρχάς ενόμισε ότι θα γυθοῦν τά μάτια του, άπάνω στο χαρτί εκείνο. Η πρώτη νεότης αγαπή... οὐδ' επί στιγμὴν ο τρελλός έρωσ του έσκέφθη τό μέλλον.

Ητο πρόθυμος και να επαιτήση ακόμη δια να την θρέψη... Ω! τό ήσθάνετο... θα εργάζετο δι' εκείνην την ήγάπα!

Ητο ιδική του, δι' εκείνον έτρεμε! θα πήγαινε να της πη ότι ήτο πρόθυμος δια πάσαν θυσίαν και εκείνη θα έδέχετο... τί τρέλλα να χύση τόσα δάκρυα.

Παρηγορήθη, ήσπασθη την εικόνα της χιλιάς και απέκοιμήθη ναρκωμένος από τα δάκρυα, τα όποια έχυσε.

Τό πρωί ήτο άδιάθετος τό κεφάλι του ήτο βαρύ, δεν ήθέλησε να προγευματίση, αλλά κλονιζόμενος πήγε στο σπίτι της κ. Χαϊδεμένου.

— Η κυρία κοιμάται... ειπεν ή ύπηρετρια, ή όποια έπαιρνε τό γάλα.

— Πρέπει να ζυπνήση.

Η ύπηρετρια κρατούσα τό γάλα που άγόρασε, έχυσε μέσα και τον παρεκάλεσε να μη στην τραπέζια και να περιμείνη.

Μετ' όλίγα λεπτά, μέσα εις ελαφρόν κοιτωνίτην κομψότατον, ήλθεν ή κ. Χαϊδεμένου.

— Ηλθες; σε βεβαιώ, ενόμισα ότι δεν θα ήρχεσο, ότι θα μ' έμίσεις.

— Αχ Μαρία μου, μ' ενόμισες λοιπόν ικανόν να δεχθώ αυτήν την θυσίαν! βλέπεις, τί δυνατά που κτυποῦν οι σφυγμοί μου... έχω πυρετόν... μα ήλθα, δια να μη με νομίσης τόσο εγωιστήν. Που εινε ο θεός σου; να πέσω στα πόδια του, να τον παρακαλέσω. Εγώ θα εργασθώ για σένα, όχι σαν άνθρωπος, σαν θηρίο. Ω πως με παρεγνώρισες! Να γείνης σύζυγος άλλου! εκείνου του άθλιου!! εκείνου του γερωλικού... Ποτέ!

Η κ. Χαϊδεμένου κατάλαβε ότι τριαντάφυλλο χωρίς άγκάθι δεν γίνεται και ήρχισε να στενοχωρηται. Δεν εινε εύκολο να διαταραχθη ή ισορροπία

προϋπολογισμού, ο όποιος έστρώθη από μίαν εύτυχη έμπνευσιν.

— Όχι! επιμένω εις την θυσίαν... να εργασθής για μένα...

— Αχ, Μαρία μου, σε βεβαιώ, διόλου δεν θα κουρασθώ. Θα επιστρέφω τόσο εύτυχής, με την ιδέα που θα σ' εύρίσκω στο σπίτι μας τό βράδυ, ώστε θα λησμονώ τους κόπους της ήμέρας. Φαντάσου, Μαρία, ένα σπιτάκι φτωχό μα καθαρό, με κάτασπρα τραπέζομάνδουλα και με φαγητά μαγειρευμένα από τα χεράκια σου, τί μεγάλη εύτυχία!! Δεν εινε στα πλούτη ή εύτυχία, Μαρία, όχι δεν εινε στα πλούτη.

Η κ. Χαϊδεμένου ήσθάνετο ότι ή θέσις της δεινούνται και κατέφυγε πάλιν εις μέσον εύφυές, τό όποιον της υπέδειξεν εύτυχής έμπνευσις — έλιποθυμηση...

Ο Τηλέμαχος έτρεξε δεξιά άριστερά, ηύρε νερό την έβρεξε, την έφιλησε στα χείλη, ειπε χίλια λόγια αγάπης, άλλ' ή λιποθυμία δεν έπερνούσε.

— Τόν ιατρό τρέξετε να φωνάξετε! ειπεν ή ύπηρετρια καγγάζουσα.

Πήρε τό καπέλο του και έτρεξε δια τον ιατρόν, αλλά όταν επέστρεψεν, εύρε την θύραν κλειστήν και την ύπηρετριαν γελωσαν από τό παραθυράκι της κουζίνας.

— Δεν ανοίγεις...

— Εκείνη λιγοθύμησε για να φύγης και τώρα φυλάγεις να σ' ανοίξω. Αν θέλεις ελα στη χαρά. Θα γένη μιά χαρά! Έχει παραδες ο κυρ Κοσμάς.

Εκλονίσθη λιγάκι, αλλά κατώρθωσε να σταθη στα πόδια και να πάγη στο σπίτι του.

Η αδελφή του έκρατούσε τό γράμμα της κ. Χαϊδεμένου, ο Τηλέμαχος δεν ειχε την δύναμιν, ούτε να την επιπλήξη.

Εξηπλώθη επάνω εις την κλίνην του.

Υστερα από μιά ώρα πήγε ή αδελφή του και του έφερε λίγο ζουμί.

— Δε θέλω ειπε με άτονίαν.

— Θα τό πάρης;

— Δεν μπορώ... δεν με πιστεύεις...

Ηρχισε τα κλάματα.

— Είσαι τρελλός να την συλλογίζεσαι αυτήν την γυναίκα ακόμη και να μην εύχαριστήης τον Θεό, που γλύτωσες απ' τα χέρια της.

— Αχ σώπα...

— Ναί, να σωπάσω. Τώρα κλάψε να φύγη αυτό τό έλκεϊνόν πάθος απ' την καρδιά σου... αν εκλαιες μετά ένα μήνα, θα ήτο πολύ άργά.

— Αχ σώπα!

— Δεν πιστεύω να την αγαπής πλέον.

— Εγώ να την αγαπώ... όχι.

— Μα να ιδής ένα παινιδάκι που της επαιζα...

— Τι παινιδάκι.

— Τό γράμμα της, τό έβαλα σ' ένα φακέλλο και τό έστειλα στον κυριο Κοσμά Τριανταφύλλου... χα... χα... χα... αν εδιδάσθη και εκοψε και τό

άπρο νυρικό φουστάνι, άσχημα έκαμα, ξέρεις ή βία πάντα σκοντάρτει.

Ο Τηλέμαχος πήρε τό ζουμί και ειπε.

— Δεν έπρεπε... εϊσθε τόσο εκδικητικες σεις οι γυναίκες!

Από εκείνην την στιγμὴν όμως... δεν εκλαψε πειά... αυτό απέδειξε πως και οι άνδρες δεν πάνε παρά κάτω.

*

Η κ. Χαϊδεμένου επιθεωρεί περιοδικόν συρμού. Ηράπτρα της δείχνει τί έρόρεσε του δεινα προσθευτου ή κόρη και τί του τάδε τραπεζίτου ή σύζυγος.

Ο κ. Πολυχρόνης με τον κοιτωνίτη του, επιθεωρεί τό προγραμματάκι και έχει τό μολύβι άκουμπισμένο στ' αυτό του.

Εξαφνα, ή ύπηρετρια έφερεν ένα γράμμα.

Η κ. Χαϊδεμένου τό ήνοιξε με άδιαφορίαν, διότι ή προσοχή της όλη ήτο σε μιά τουαλέτα πολυ «καπριτωζικη», μα εξαφνα έμεινε χλωμή και παγωμένη.

Αυτά ειχε μέσα τό γράμμα.

«Ηρτε στα χέρια μου αυτό τό γράμμα σου και γιατί φοβούμαι να μην περιπέση, σε τό στέλω, καταλαβαίνεις που ή χαρά μας να γένη τυχερό δεν ειναι και μην έτοιμάζεσαι. Ηθελα να ξέρω, εσύ καθόλου ντροπή επάνω σου δεν έχεις;

Κοσμάς Τριανταφύλλου».

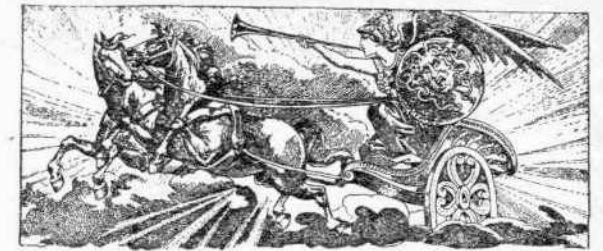
Η κ. Χαϊδεμένου, άμα συνήλθε απεφάσισε να κάμη ένα ταξίδι στας Αθήνας, γιατί της ράφτρας και τό στόμα σαν ψαλιδι κόφτει και ή ιστορία του γράμματος και της λιποθυμίας, θα εγίνετο πολυ γρήγορα γνωστή.

Ο θεός της, χάριν των εργασιών του δεν θα ειμπορέση να την συνοδεύση, της έδωκε όμως δύο τρία γράμματα συστατικά, σε κάποιους παλιούς συντεχνίτας του και σ' εκτεταμένο ύστερόγραφο, τους συμβουλεύει «να κάμουν συμμορία μεγάλη και να επιχειρήσουν καμμιιά μεγάλη θαλασσοπορία, δια να εύρουν και αυτοί κανένα άγνωστον μέρος του πλανήτου μας. Τα άλλα (νόμοι και τα λοιπά) ειναι έτοιμα. Ως ανταμοιβήν δε της ιδέας του και των κόπων του, ζητεί να ονομασθη ή νέα γη «Πολυχρόνιος» δια να μην άδικηθη και παραγκωνισθη σαν τον Κολόμβο».

Ενψ ο κ. Πολυχρόνης βίπτει ένα τελευταίον βλέμμα στον παραιναιτικό του, ή κ. Χαϊδεμένου με λύσαν ψιθυρίζει.

— Τι άπροσδόκητο ταξίδι!

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΝΑ ΤΟ ΑΣΤΥ

Σπανίως έφιλοξένησε τόσον πολὺν και ποικίλον κόσμον τό θέατρον Τσόχα, όσον κατά την έσπεραν της π. Πέμπτης, καθ' ήν δια πρώτην φοράν παρεστάθη «Θυμιούλα ή Γαλαξειδιώτισσα» του κ. Π. Μελισσιώτου. Εις τους αναγνώστας της Έστίας εινε ήδη γνωστός ο παράδοξος κουρεύς-δραματικός. Πέρσι ο Αντίλαλος δια μακρών προσεπάθησε να έρευνήση τα αίτια της μεγάλης επιτυχίας της Χαϊδως του, ως εν των όποιων εθεώρησε τότε και την σχετικὴν αξίαν του έργου. Αλλά φέτος ή Θυμιούλα, «τό θαλασσινόν δραματικόν ειδύλλιον» ως εδάπτισαν οι λογιώτατοι τό νέον του έργον, δεν μᾶς άφήκε τᾶς αὐτᾶς έντυπώσεις. Αφού δεν έχει άλλας άρετάς, τουλάχιστον δεν εινε ούτε δράμα. Η Θυμιούλα εινε άρραβωνισμένη με τον Νικολόν, ο Νικολός την χαιρετᾶ και φεύγει—πράξις πρώτη. Η Θυμιούλα περιμένει τον Νικολόν να γυρίση από τό ταξίδι, αντ' αυτού έρχεται ο πατήρ του μαυροφορεμένος και αναγγέλλει ότι επνίγη—πράξις δευτέρα. Η Θυμιούλα τρελλαίνεται, ο Νικολός σώζεται και επιστρέφει, ή Θυμιούλα γίνεται καλά—πράξις τρίτη και τελευταία. Αυτό εινε όλον.

Μη νομίσετε όμως ότι ο πολὺς κόσμος δεν ένθουσιάζη και δεν χειροκρότησε φρενητιωδώς. Μόνον οι λεγόμενοι άνεπτυγμένοι, οι όποιοι πέρσι ειχον άποθαιμάσει τόσον τό τάλαντον του κ. Μελισσιώτη, υπέστησαν κάποιαν άπογοήτευσιν. Αν και μεταξύ αυτών εύρίσκονται ακόμη οι επαινούντες την φυσικότητα και την απλότητα του έργου και φρονούντες—τούτο τό παραδεχόμεθα και ήμεϊς—ότι δια τούτων ήθογραμικών άποπειρών θα καταρτισθη όλίγον κατ' όλίγον σωστόν ελληνικόν θέατρον.

+

Ηρχισεν ο καύσαν ο φοβερός και άνυπόφορος. Ημέρα ήλιοφλεγείς, κονιορτώδεις, άχμηρα! νύκτες ασφυκτικά, βασανιστικά, αποδιώκουσαι τον ύπνον ως... τύψεις συνειδήσεως. Πόσον πολύτιμοι εινε τόρα οι στενάι λωρίδες της σκιάς, οι κρασπεδοῦσαι έν μέση ήμέρα τα κίοντα λιθόστρωτα και οι άρραιά δροσερά πνοά της νυκτός, οι θωπεύουσαι τα κάθυρα μέτωπα!... Σεις οι εύτυχεις οι απελθόντες μακράν, οι άπολαμβάνοντες την σιαν των φυλλωμάτων και άναπνέοντες την ζείδωρον της θαλάσσης αύραν, μη λησμονείτε έν τη έγροιστική σας εύτυχία τᾶς χιλιάδας των άτυχών συμπολιτών, τους όποιους αφήτατε εις τό ισστέφανον άστν, να ψηθουν όλον τό θέρος έντός του μαρμαρίνου αυτού κλιδιάου, ο όποιος καλείται Α θ η ν α ι.

+

Η 14 Ιουλίου, ή εθνική των Γάλλων έορτή επανηγυρίσθη και φέτος έν Αθήναις μετά της συνήθους φιλογάλλου ζωηρότητος. Υποδοχή εις την Γαλλικὴν

Πρεσβείαν, φωταγωγήσεις, πανηγυρικά παραστάσεις, ή Μασσαλιώτις. Είς τὸ Φάληρον, ὅπου ἐδόθη τὸ γεῦμα τῆς Γαλλικῆς Παροικίας, ἐπεκράτει ἡ μεγαλύτερα ζωηρότης. Διότι εὗρον ευκαιρίαν νὰ καταβοῦν καὶ οἱ σπανιότατα ἐπισκεπτόμενοι τὸ φωτεινὸν κέντρον, τὴν προχειροτέραν τοῦ θέρους ἀναψυχήν, νὰπολαύσουσιν τὴν λαμπρὰν ἠλεκτροφωτιστὸν νύκτα παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς δροσοδόλου θαλάσσης.

Τὴν ἐσπέραν τοῦ π. Σαβδάτου ἀνεδιβάσθη ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ «Παραδείσου» ἡ Σιμόνη τοῦ Ἰουλίου Λεμαίτρ, δρᾶμα ἰδιόρρυθμον ἐν τῇ τρυφερότητι του καὶ τῇ χάριτι, γαλλιστὶ φέρων τὸν δυσμετάφραστον ἀλλὰ τὸσον ἐκφρατικὸν τίτλον *Marriage Blanc*. Ἦτο πραγματικῶς καὶ ἄνευ ὑπερβολῆς σπανία ἀπόλαυσις. Οὐδέποτε ἴσως ἀπὸ ἐλληνικῆς σκηνῆς ἐδιδάχθη ἔργον μετὰ τοσαύτης τελειότητος ἐν τῷ συνόλω. Ὡς Σιμόνη ἡ κυρία Παρασκευοπούλου εἶχεν ἐνότητα καὶ ἀλήθειαν ἐν τῇ ὑποκρίσει τὴν ὁποίαν εἰς μάτην θάνεζιτοῦμεν εἰς ἄλλους ρόλους τῆς καλλιτέχνιδος. Ἐπίσης λαμπρὸς ὡς Δε-Τιέρρ ὁ κ. Βονατέρας, ὁ κ. Πετριδῆς ὡς ἱατροὺς καὶ ἡ κυρία Παπαϊωάννου ὡς Κᾶ Ὀμπέρ. Ἄν ἐπαιξέ μετὰ τῆς αὐτῆς δυνάμεως καὶ ἡ Μάρθα — τὸ δραματικώτερον πρόσωπον τοῦ ἔργου, — ὁ θαυμασμὸς μας δὲν θὰ εἶχεν ἐπιρρύλαξιν. Ἀλλ' ὅ,τι πρὸ παντὸς ὀφείλομεν νὰ ἐξάρωμεν εἶνε ἡ ὑπὸ τοῦ κ. Μ. Γιαννουκῆ φιλοπονηθεῖσα μετάφρασις. Τόσον ὠραία καὶ φυσικῇ ἐπιλουμένη γλῶσσα δὲν ἀκούεται συνήθως ἀπὸ τῆς σκηνῆς μας, ὅπου τὰ αἰσθήματα καὶ τὰ πάθη συγκαλύπτονται ὑπὸ τὰ σάβανα τῆς υπερκαθαρευούσης, τὴν ὁποίαν ἀγαποῦν ἄλλα δὲν μεταχειρίζονται μετὰ δεξιότητος καὶ προπάντων ἄνευ χονδρῶν λαθῶν οἱ μεταφρασταὶ μας.

Ἐκ Σιμόνης προερχομένη ἔφθασεν εἰς Ἀθήνας καὶ εὐρίσκειται πρὸ τινῶν ἡμερῶν εἰς τὸ Ταχυδρομεῖον περιέργως ἐπιστολή, κομὴ καὶ ὀγκώδης, φέρουσα τὴν ἐξῆς ἐπιγραφήν:

Πρὸς τὴν πλουσιωτέραν καὶ ὠραιότεραν ἑλληνίδα
Εἰς Ἀθήνας.

Λέγεται ὅτι ἡ δυσθύνσις τῶν ταχυδρομείων καὶ τῆς λευγράφου, μὴ οὕσα ἀναμφιβόλως ἡ κατὰλλήλοτέρα νὰ κρίνη περὶ τοῦ ζητήματος, θὰ προβῆ εἰς τὴν ἔκδοσιν προκηρύξεως, δι' ἧς θὰ προσκαλῆ πᾶσαν κυρίαν ἢ δεσποινίδα τῶν Ἀθηνῶν, δυναμένην νὰ προσάλλῃ ἀξίωσιν καλλωνῆς καὶ πλοῦτος, ὅπως προσέλλῃ καὶ ζητήσῃ τὴν ἐπιστολήν. Ὁ διαγωνισμὸς θὰ εἶνε ἀρκούντως δικαστικὸς, ἂν ἔντως ἡ περιέργεια τῶν κυριῶν τῆς πόλεως μας περὶ τοῦ περιεχομένου τῆς ἐπιστολῆς ὑπερσχύσῃ, καὶ ἀνταποκριθῶν ἱκανῶς εἰς τὴν πρόσκλησιν τῆς Δυσθύνσεως.

Τὸ Ἄστυ μεταδίδει τὸ ἐπόμενον γεγονός :

«Χθὲς πρὸς τὸ ἐσπέρας, ἐνῶ ἀμέριμος καὶ μὲ τὰς ἐντυπώσεις τῶν ἀκινδύνων λέοντων τοῦ κ. Μοντανέγρου, ἐξήρχετο τοῦ περιλυσίου θηριοτροφείου εἰς κύριος, κίβνης ἕνος ἄγριος ὀπωροπώλου τὸν δάκνει καὶ ἀποκόπτει μέρος τῆς περιχειρίδος του. Ὁ ἄνθρωπος σταυροκοπούμενος ἐπὶ τῷ ἀπροσδοκῆτῳ γεγονότι ἔλεγε:

— Νὰ γλυτάνωμεν ἀπὸ τὰ λεοντάρια καὶ νὰ μῆς τρῶν τὰ γαιδούρια δὲν πᾶει!

Καὶ μὲ βλέμμα δύσπιστον παρατήρει μὴπως, κατ' ἀντίθετον λόγον τοῦ ἀίσωπέου μύθου, κανεῖς λέων περιεβλήθῃ δέρμα. . . ἔνου».

ΧΡΟΝΙΚΑ

Φιλολογικά

Ἀπέθανεν ὁ γάλλος διηγηματογράφος Γκυ Δὲ Μωπασσάν. Παραφρονήσας, ὡς γνωστὸν κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1892 καὶ ἀποπειραθεὶς ναυτοκτονήσῃ, ἐνεκρίσθη ἔκτοτε εἰς Φρενακομείον, ἀηλιτισμένος ὑπὸ τῶν ἱατρῶν καὶ θρηνοῦμενος ζῶν ὑπὸ τῶν φίλων του. Ὁ θάνατός του ἀνεκρύφισεν ἤδη πάντας τοὺς ἀγαπῶντας αὐτὸν καὶ γνωρίζοντας τὴν ἡκουστα μαρτύριά του. Ὁ Γκυ Δὲ Μωπασσάν, ὁ κρᾶτιστος τῶν συγχρόνων διηγηματογράφων, συγγενῆς τοῦ μεγάλου Φλωμπέρ καὶ ὑπ' αὐτοῦ διαπαιδαγωγηθεὶς, ἀνεδείχθη βραδέως ἐν τῇ φιλολογίᾳ ἀλλ' ἄσφαλως, καταλαβὼν θέσιν ὑπέροχον ἀμέσως ἀπὸ τοῦ πρώτου του ἔργου. Ἐγραψε πλῆθος διηγημάτων μικρῶν καὶ τινὰ μυθιστορήματα ὡς τὰ *Bel Ami*, τὴν *Καρδιαν μας* καὶ ἄλλα. Ἡ κηδεὶα του ἐτελέσθη ἐν Παρισίσις μεγαλοπρεπεστάτη. Ἐτάφη εἰς τὸ Νεκροταφεῖον τοῦ Μονπαρνῆς, λόγον δὲ θαυμαστὸν ἐξεφώνησεν ὁ Αἰμίλιος Ζολᾶ.

— Νέα Ἀνοθη ἐπιγράφεται περὶ ἔργου συλλογῆς στίχων, ἐκδοθεῖσα ἐσχάτως καὶ τυρούσα λαμπρὰς ὑποδοχῆς ἐν Ἰταλίᾳ ὑπὸ τοῦ Β. Βακκοφούρη. Ὁ ποιητὴς εἶνε ἱερεὺς καὶ ὅμως τοῦτο δὲν τον ἐμποδίζει νὰ ψάλλῃ διὰ στίχων, ὑπενθυμιζόντων κατὰ τὴν μορφήν τοὺς τοῦ Κροδούστη, τὸν ἔρωτα, τὴν οἰκογένειαν, τὸν θάνατον, τὴν θρησκείαν, τὴν πολιτικὴν. Τὸ τόλμημα δὲν ἐπιδιοκμαίζων οἱ κληρικοί, ἀλλὰ καθιστᾷ προσφιλεῖ τὸν Βακκοφούρη ἐν τοῖς λοιποῖς Ἰταλοῖς, φρονούντας ὅτι ἂν ὅλοι οἱ ἱερεῖς ὁμοιάζον με αὐτόν, δὲν θὰ ὑπῆρχε διάστασις μεταξὺ πολιτείας καὶ ἐκκλησίας.

— Ἐν Γερμανίᾳ κάμνει πολὺν θόρυβον νέον κοινωνικὸν μυθιστόρημα τῆς κυρίας *Mea Reichardt* *Οἱ Δυσηρεστημένοι*, ἀντεπιπεροχόμενον κατὰ τῶν σοσιαλιστῶν. Ὁ ἦρωας του εἶνε εἰς ὑπαίθριος σῆτωρ, ταραξίας ἐπικίνδυνος, σοσιαλιστὴς μέχρι μισοῦ ὀστέου, ὁ ὁποῖος πλουτίζων αἰφνιδίως ἐκ κληρονομίας, ἀπαρνέεται τοὺς σοσιαλιστάς, ἀποθνήσκει δὲ μέθυσος καὶ ἐλεεινός.

Καλλιτεχνικά

Ὁ περιώνυμος Γερμανὸς ζωγράφος *Karl Scherres*, ὁ συνθέτης τοῦ θαυμαστοῦ πίνακος *Ἡ Εἰσβολὴ ἐώρτασε κατ'* αὐτὰς μετὰ πολλῶν ἐνδείξεων τιμῆς, τὴν ἐξήκονταετηρίδα του.

— Εἰς τὴν «Ἐθνικὴν Ἐφημερίδα» τοῦ Βερολίνου ἐπιστέλλουσιν ἐκ Λονδίνου τὰ ἐξῆς: «Οἱ ἔσοροι τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου ἠγόρασαν ἐσχάτως ὠραίαν ἐλληνικὴν λήκυθον, ἧς ἡ δὲ εὐφραίνει ἀπὸ τίνος τοὺς εἰδήμονας. Ἡ λήκυθος ἔχει σχῆμα κυλινδροειδοῦς ὑδρίσκης μετὰ στενοῦ λαμποῦ καὶ πλατέος στομίου, ἐξ οὗ ἄσεται ἡ εἰς τὸ μέσον λήγουσα χειρὶς. Ἐπὶ τῆς λήκυθου εἶνε ἐξωγραφημένος τάφος, οὗ ἐκπύρωθεν ἴστυαι νεανίας ἀπαραιμίλου καλλονῆς. Κατὰ τὴν γενικὴν κρίσιν, ὠραιότερα τούτων μορφῶν οὐδαμῶς εὐρίσκονται, ἐξαιρουμένων, φυσικῶ τῷ λόγῳ, μόνων τῶν ἐπὶ τῶν μετοπῶν τοῦ Πασθενώνος ἀναγλυφῶν».

— Ἐγένετο ὁ ἐτήσιος διαγωνισμὸς μετὰ τῶν μαθητῶν τῆς Καλλιτεχνικῆς Σχολῆς τοῦ Πολυτεχνείου, ἐξετέθησαν δ' ἐν ταῖς αἰθούσαις τοῦ Καταστήματος τὰ διαγωνισθέντα ἔργα. Εἰς τὴν ζωγραφικὴν — τὸ θέμα ἦτο νεανίας γυνὴς μέχρι τῆς ὀφθαλμοῦ — ἐπρώτευσαν μετὰ δέκα, τρία ἔργα μέμικρᾶς διαφοράς ἐν τῇ βαθμολογίᾳ α' τὸ τοῦ κ. Κοῖνου, β' τὸ τοῦ κ. Κοουρῶ καὶ γ' τὸ τοῦ κ. Στελλάκη. Εἰς δὲ τὴν γλυπτικὴν ἐπρώτευσεν ὁ κ. Στελλάκης πλάσας ἀγωνιστήν, ὁ ὁποῖος μάλιστα ἔχει ρίψει τὸ ἀκόντιόν του. Ἐν γένει ὁ ἐρεταινὸς διαγωνισμὸς παρέχει πολλὰς ἐλπίδας περὶ τοῦ μέλλοντος τῶν νεαρῶν καλλιτεχνῶν.